Ազգ
Azg armenian daily
12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1997, ՈՒՐԲԱԹ, # 174 (1428)

Աբխազիան համաձայնեց միասնական Վրաստանի մաս կազմել, բայց...

11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ռուսաստանում Վրաստանի դեսպան Վաժա Լորդքիփանիձեն այսօր հայտարարեց, որ աբխազական բանակցություններում որոշակի կառուցողական փոփոխություններ են նկատվում Աբխազիայի պատվիրակության դիրքորոշման մեջ: Թբիլիսիում կայացած ասուլիսի ժամանակ Լորդքիփանիձեն հայտնեց լրագրողներին, որ Աբխազիան այժմ համաձայն է միասնական Վրաստանի մաս կազմել, սակայն շարունակում է պահանջել, փոխհարաբերությունները կանոնակարգվեն համադաշնության սկզբունքով: Մինչդեռ Վրաստանն առաջարկում է երկրի կենտրոնացված դաշնության կառուցվածքը:

Ղազախական նավթը՝ Թուրքիայո՞վ

11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, VOA: Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւը Ալմաթի ժամանած Թուրքիայի վարչապետ Մեսութ Յըլմազի հետ քննարկեց Թուրքիայի տարածքով նավթի տեղափոխման հարցը: Նազարբաեւի խոսքերով, Ղազախստանը ցանկանում է դառնալ նավթ արտահանող աշխարհում 6-րդ երկիրը: Սակայն կառուցվող նավթամուղները հնարավորություն կտան տեղափոխել նավթի ծավալի կեսը միայն, որը Ղազախստանը մտադիր է արտադրել 10 տարի հետո:

ՇՐՋԱՆ

Մոսկվայի պատասխանը Բաքվին

Ռուս-հայկական պայմանագիրը ուղղված չէ այլ երկրի դեմ

Սեպտեմբերի 4-ին Ադրբեջանի ԱԳՆ-ն նոտա էր հղել Ռուսաստանի ԱԳՆ-ին, որով մտահոգություն էր հայտնում օգոստոսի 29-ին Մոսկվայում ստորագրված «Բարեկամության, համագործակցության եւ փոխօգնության» մասին հայ-ռուսական պայմանագրի առնչությամբ: Շեշտվում էր, որ պայմանագիրը Հայաստանի համար իրավական հիմքեր է ստեղծում «Լեռնային Ղարաբաղի ռազմական անեքսիայի իր ծրագրերի համար: Ավելին, այս պայմանագիրը Հայաստանին հնարավորություն է տալիս որոշակի հանգամանքներում Ադրբեջանի հետ զինված հակամարտության մեջ ներքաշել նաեւ Ռուսաստանին»: Այսօր միայն Մոսկվան մանրամասնորեն անդրադարձավ Ադրբեջանի դիվանագիտական դեմարշներին Ռուսաստանի ԱԳՆ-ի մամուլի եւ լրատվության դեպարտամենտի տնօրեն Գենադի Տարասովի ասուլիսում:

Մոսկվան գտնում է, որ պայմանագրին Բաքվի տված գնահատականը անհամարժեք է: Պարոն Տարասովի խոսքերով Ռուսաստանի դեսպանի հետ զրույցում Ադրբեջանի արտգործնախարար Հասան Հասանովը որակեց պայմանագիրն իբրեւ բացահայտ մարտահրավեր Ադրբեջանին: Ըստ մամլո խոսնակի, Ադրբեջանի ԱԳՆ-ի սեպտեմբերի 4-ի նոտայում պայմանագրի որոշ դրույթներ մեկնաբանվել են քմահաճորեն: Բաքուն այն կարծիքին է, որ պայմանագիրը ստորագրելով Մոսկվան լիովին խախտել է հավասարակշռությունը եւ բռնել Հայաստանի կողմը: Այս առնչությամբ Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն հարկ է համարում հաստատել, որ ռուս-հայկական պայմանագիրն ուղղված չէ երրորդ երկրների մասնավորապես Ադրբեջանի դեմ: Գենադի Տարասովը նշեց, որ պայմանագիրը համապատասխանում է միջազգային իրավունքի ընդունված նորմերին ու սկզբունքներին եւ, հակառակ Ադրբեջանի նոտայում շարադրված կարծիքի, նպատակ չի հետապնդում իրավական ձեւակերպում տալ Ռուսաստանի եւ Հայաստանի ռազմական դաշինքին: Անհիմն են նաեւ այն պնդումները, համաձայն որոնց պայմանագրի կնքումը արագացնում է, թե իբրեւ Ռուսաստանի գործընկերներ Ադրբեջանն ու Հայաստանը հավասարժեք չեն:

Տես • էջ 2

ՂԱՐԱԲԱՂ

Պատերազմի վերսկսման հավանականությունը մեծ է

Գտնում է ԼՂՀ պաշտպանության նախարարը

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակից Ժաննա Կրիկորովայի հարցերին պատասխանում է Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պաշտպանության նախարար Սամվել Բաբայանը:

- Ինչպիսի՞ն են ձեր կանխատեսումները ղարաբաղյան հակամարտության գոտում պատերազմական գործողությունների շարունակման հնարավորության առնչությամբ:

- Պատերազմական գործողությունների վերսկսումը միանգամայն հնարավոր է: Իրողությունն այսպիսին է՝

- բանակցություններում Ադրբեջանի բռնած դիրքը կառուցողական չէ,

- հակամարտության կարգավորման միջնորդների առաջարկները ձեռնտու չեն ԼՂՀ-ին,

- Ադրբեջանը չի ընդունում մեր առաջարկած տարբերակը:

Հիմա Բաքվում սպասում են, որ մեր դիրքորոշումը, ԼՂՀ նախագահական ընտրություններից հետո, կարող է ինչ-որ ձեւով փոխվել: Բայց մենք չենք պատրաստվում հրաժարվել առաջադրված նպատակից: Մենք առանց այն էլ շատ փոխզիջումների դիմեցինք, այժմ հերթը Ադրբեջանինն է: Բայց այնտեղ 1998 թ. սպասվում են նախագահական ընտրություններ, եւ մինչ այդ հազիվ թե հնարավոր է որեւէ զիջում սպասել նրանց կողմից, ոչ էլ Ադրբեջանում այդպիսի պատասխանատվություն հանձն չի առնի: Երբ բանակցությունների սեղանի շուրջ հնարավոր չի լինում որեւէ բանի հասնել, պատերազմի վերսկսման հնարավորությունը մեծանում է: Մենք դրան պատրաստ ենք:

- Իսկ կլուծի՞ պատերազմը ղարաբաղյան խնդիրը:

- Եթե պատերազմ լինի, ապա կլուծի խնդիրը: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ այս անգամ կարող է վերջնական լինել՝ կամ նրանք մեզ, կամ մենք նրանց: Եվ ամեն բան իր տեղը կընկնի: Հակամարտության լուծման պայմանավորվածությունները պետք է ձեռք բերվեն մարտական գործողությունների ընթացքում, այլ ոչ թե դրանք դադարեցնելուց հետո: Այլապես, կրկին կանցնեն բանակցությունների երկար տարիներ, որոնք չեն կարող որեւէ լուծման հանգեցնել: Հրադադարի երեք տարիներին մեր կորուստները կազմում են պատերազմական շրջանի կորուստների գրեթե 70 տոկոսը: Ես վստահ եմ, որ նույն պատկերն է նաեւ Ադրբեջանում, որտեղ էլ նրանք ճշտեն: Եթե մինչեւ հաջորդ տարվա վերջը, առավելագույնը մինչեւ 1999-ի գարուն շեղումներ չկատարվեն կարգավորման առաջարկներում, ապա կողմերից մեկը ստիպված կլինի կամ զիջել, կամ մարտական գործողություններ սկսել: Այլ տարբերակ ես չեմ տեսնում:

Տես • էջ 2

Գնդակոծվել է Իջեւանի շրջանի Բերքաբեր բնակավայրը

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հերթական սահմանային միջադեպն է գրանցվել հայ-ադրբեջանական սահմանի հյուսիս-արեւելյան հատվածի ուղղությամբ: ՀՀ պաշտպանության նախարարության լրատվության եւ քարոզչության վարչությունից հայտնեցին, որ սեպտեմբերի 10-ին ժամը 19:35-19:42-ը հակառակորդը խոշոր տրամաչափի գնդացիրներով եւ հրազենային տարատեսակ զենքերով գնդակոծել է Իջեւանի Բերքաբեր բնակավայրի մոտակա պաշտպանական դիրքերը:

Ալիեւը նամակ է ստացել Քլինթոնից

ԲԱՔՈՒ, 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւը նամակ է ստացել ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնից: Ըստ Բաքվի ռադիոյի հաղորդման, այս մասին հայտնել է արտաքին հարցերի գծով պետխորհրդական Գուլուզադեն: Նրա խոսքերով, ուղերձում մեծ ուշադրություն է նվիրված հայ-ադրբեջանական հակամարտությանը: Նախագահ Քլինթոնը նշել է, որ այս հիմնախնդրի լուծումն իր առջեւ ծառացած հեռանկարային խնդիրներից մեկն է: Նամակում նաեւ գոհունակություն է հայտնված, որ Բաքուն հիմք է ընդունել Եվրակազմակերպության Մինսկի խմբի համանախագահի առաջարկությունը, որը ներկայացվել է այս տարվա հունիսի 8-ին: Սույն առաջարկությունը, որը մշակվել է Փարիզում, Մոսկվայում եւ Վաշինգտոնում եռակողմ կոնսուլտացիաների շնորհիվ, լրիվ չի բավարարում Ադրբեջանին, սակայն այն կարող է հիմք ընդունվել բանակցային գործընթացի շարունակման համար:

Արշակ Սադոյանն ու Ալբերտ Բաղդասարյանը դուրս եկան ընդհատակից

Եվ ներկայացան հանձնվելու, բայց դատախազը որոշեց նրանց ընդունել հաջորդ օրը

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Այսօր ԱԺՄ-ի գրասենյակ ասուլիսի հրավիրված լրագրողներին անակնկալ էր սպասում. ընդհատակից դուրս էին եկել արդեն մեկ տարի հետախուզման մեջ գտնվող ԱԺ պատգամավոր, ԱԺՄ վարչության անդամ Արշակ Սադոյանն ու Ալբերտ Բաղդասարյանը՝ «Ազգային առաջադիմություն» կուսակցության ղեկավարներից:

Ա. Սադոյանը հայտարարեց, որ ինքն այլեւս ընդհատակում մնալու ցանկություն չունի, քանի որ «իշխանությունները մարդկանց սոսկալի վիճակի են հասցրել»: Եվ ահա, նա որոշել է հոժար կամքով դուրս գալ եւ իրականացնել իր երկու նպատակները. ակտիվացնել պայքարը սոցիալական ոլորտում, ինչպես նաեւ «ժողովրդական ակտիվության պատճառ դառնալ», եթե իր հանդեպ բռնություններ կիրառվեն: Սադոյանը շեշտեց, որ շարունակելու է պայքարել իշխանությունների դեմ, որ սեպտեմբերի 25-ի իրադարձությունների առնչությամբ իրեն մեղավոր չի ճանաչում, որ ինքը Բաբկեն Արարքցյանին ու Արա Սահակյանին ծեծելու կոչեր չի արել, որ հայտնի իրադարձությունների ծավալման ժամանակ գտնվել է ԿԸՀ-ում:

Ա. Բաղդասարյանը նույնպես ասաց, որ իրեն մեղավոր չի ճանաչում, սակայն համարյա հանգամանալից կանգ առավ 25-ի դեպքերի վրա, դրանք դիտելով որպես ոչ քրեական, այլ քաղաքական դաշտում կատարված իրադարձություններ:

Ասենք, որ նրանք կցկտուր պատասխաններ տվեցին լրագրողների հարցերին, որովհետեւ, իրենց արտահայտությամբ, «1 տարի է, ինչ քաղաքականության մեջ չեն»:

Հանդիպումից հետո լրագրողների ուղեկցությամբ Ա. Սադոյանն ու Ա. Բաղդասարյանն ուղեւորվեցին ՀՀ դատախազություն՝ «հանձնվելու»: Բայց գլխավոր դատախազ Հենրիկ Խաչատրյանը, որը կառավարության նիստի ընթացքում դատախազություն գալով իմացավ հետախուզման մեջ գտնվողների հայտնության մասին, որոշեց նրանց ընդունել հաջորդ օրը ժամը 10-ին:

Նազարի Շարիֆում առեւանգվեցին իրանցի դիվանագետներ

11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ», VOA: Թալիբանի ուժերը փորձում են գրավել աֆղանական ընդդիմության հենակետ Նազարի Շարիֆ քաղաքի մոտակա օդանավակայանը, իսկ քաղաքի պաշտպաններին նրանք վերջնագիր ներկայացրին. «Հանձնվել կամ էլ քաղաքը քարուքանդ կարվի»: Թալիբները հրամայել են նաեւ խաղաղ բնակիչներին ու արտասահմանյան բանվորներին հեռանալ Նազարի Շարիֆից: Լրատվական գործակալությունները հաղորդում են, որ մարտերը քաղաքի շրջակայքում շարունակվում են երրորդ օրը, իսկ քաղաքն ուղղակի պաշարման է ենթարկվում: Բացի այդ, նշվում է, որ զինված մարդիկ այսօր առեւանգել են իրանցի 5 բանվորի եւ 2 դիվանագետի: Իրանի ԱԳՆ-ի խոսնակ Մահմուդ Մոհամադին պահանջեց ազատ արձակել բոլոր առեւանգվածներին առանց նախապայմանի:

ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔ

Մադլեն Օլբրայթը պաղեստինցիներին կոչ արեց պայքարել ահաբեկչության դեմ

11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, BBC, RFI: ԱՄՆ-ի պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթը Մերձավոր Արեւելք կատարած իր այցի երկրորդ օրը հայտարարեց, թե խաղաղ գործընթացի վերականգնումը դեռ շուտ չի լինի: Պաղեստինի առաջնորդ Յասեր Արաֆաթի հետ Ռամալլահ քաղաքում հանդիպում ունենալուց հետո ելույթ ունենալով ասուլիսում, Մադլեն Օլբրայթն ասաց, թե փակուղի մտած խաղաղ գործընթացից պաղեստինցիների հիասթափությունը լրիվ հասկանալի է: Այդուհանդերձ, ասաց նա, Պաղեստինի իշխանությունների պայքարը ահաբեկչության դեմ պետք է լինի նպատակաուղղված եւ սիստեմատիկ: Օլբրայթը հայտարարեց նաեւ, որ պաղեստինցիները Իսրայելի մյուս բնակիչներից պակաս չեն տառապում ահաբեկչությունից: «Նախագահ Արաֆաթը պետք է գիտենա, որ ահաբեկչության դեմ պայքարը շուրջօրյա աշխատանք է: Եթե մենք ուզում ենք առաջացնել քաղաքական գործընթացը, եթե պաղեստինցիները ուզում են կյանքի կոչել իրենց քաղաքական ձգտումները, մենք պետք է զրոյի հասցնենք այդ ահավոր մարտահրավերից: Այլընտրանք ուղղակի գոյություն չունի», հայտարարեց Մադլեն Օլբրայթը: Երեկ վարչապետ Նեթանյահուի հետ ունեցած բանակցություններից հետո Մադլեն Օլբրայթը նախազգուշացրեց, որ նրա գործողությունները չպետք է խախտեն հավատը խաղաղ գործընթացի հանդեպ:

Իսկ Ֆրանսիայի արտգործնախարար Հյուբեր Վեդրինը Մոնտեվիդեոյում հայտարարեց, թե իր կարծիքով Իսրայելի եւ Պաղեստինի խաղաղ բանակցությունները ընդհատվել են «Բենիամին Նեթանյահուի սխալ քաղաքականության պատճառով»:

ԱԶԳ

ընթացիկ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

«Հանրապետությունում զանգվածային, լկտի խախտումներ չկան»

Ասում է հարկային տեսչության պետը

«Շատ կարեւոր եմ համարում այս օրերին պետական կառավարման մարմինների ներկայացուցիչների հաղորդակցումը հասարակության հետ, որովհետեւ տնտեսական-սոցիալական խնդիրները, դրանց հետ կապված հասարակության ուշադրությունը եւ լարվածությունը չի թուլանում», երեկ կառավարությունում լրագրողների հետ հանդիպման ընթացքում ընդգծեց հարկային տեսչության պետ Արտաշես Թումանյանը:

Խոսելով կառավարության նիստում քննարկված հարցերից, նշեց, որ մասնավորապես քննարկվել են սեփականաշնորհման հետ կապված խնդիրները: Ավարտին են մոտենում նախկինում ընդունված մի շարք ծրագրեր եւ, ըստ կառավարության, կա լուրջ վերանայումների կարիք: Նա նշեց, որ կառավարությունը կփորձի բարձրացնել այդ գործընթացի արդյունավետությունը, իսկ վերջնականորեն հարցը կլուծվի Ազգային ժողովում:

Խոսելով հարկային տեսչության աշխատանքներից, նշվեց, որ ընթացիկ եռամսյակը հարկային վարչարարության իմաստով կարելի է ձախողված չհամարել: Այս տարվա օգոստոս ամիսը համեմատելով անցյալ տարվա նույն ժամանակահատվածի հետ, հաշվարկված նաեւ դրամի ինֆլյացիան, մոտավոր հաշվարկներով արձանագրվել է 150 տոկոսի աճ: Ի տարբերություն նախորդ ամսվա, սեպտեմբերի սկզբից մի փոքր աճել է բյուջետային լարվածությունը եւ օրական միջին մուտքերի տեմպերից ցուցանիշներն ավելի համեստ են: Հարկային գերկարեւոր իրադարձությունը համարելով սեպտեմբերի 1-ից ակցիզային դրոշմանիշերի ներդրման գործընթացը, նշվեց, որ բավական լարվածություն է առաջացել, կան իրարամերժ մեկնաբանություններ, քննադատություններ, ինչից կարելի է ենթադրել, ասաց նա, որ գործը հաջողված է: Նա նշեց, որ սիգարետի եւ խմիչքների արտադրատեսակները բյուջեի իմաստով զգայուն են: Օղի արտադրողները հիմնականում հակված են ծախ արտադրանքը ցույց չտալուն, ինչն էլ նրանց որոշ դեպքերում հաջողվում է: «Երբ այս բնագավառում պետությունն օրինականացման քայլեր է ձեռնարկում, փորձում է ֆիքսել ցանկացած հարկատուի, ապա նման դեպքերը հնարավոր է, որ առաջիկայում արժանանան դիմադրությունների», ասաց պրն Թումանյանը եւ խոստովանեց, թե խոր համոզմունք չկար, որ շուկան կենթարկվի, հարկատուները բոյկոտում էին, բայց հարկային տեսչության հետեւողական աշխատանքների շնորհիվ այսօր ծխախոտի բնագավառում մոտ 20 մլն տուփի հայտ են ներկայացրել, որից մոտ 4,5 մլն ներքին արտադրողներն են խնդրել, իսկ մնացածը՝ իրացնողները: Խմիչքի բնագավառում թվերն ավելի համեստ են եւ մոտ 2 մլն դրոշմանիշ խնդրել են արտադրողները, իսկ 3 մլն շշի համար՝ իրացնողները: Ընդգծելով խնդրի երեւութական կողմը, ասվեց, որ այս ոլորտը շուրջօրյա հսկողության մեջ է, երեկոները նույնպես կատարվում են շրջայց ստուգումներ եւ առկա են նաեւ անհանգստացնող երեւույթներ: Նշվեց, որ կան տարբեր մարդկանց պատկանող տներ, որտեղ դրված է խմիչքի որոշակի քանակ, որ դեռ դրոշմավորված չէ: Համոզմունք հայտնեց, որ եթե լինի պետական կամք եւ հասարակության աջակցություն, ապա գործընթացն ամբողջացվելու դեպքում արդյունքներն ավելի մեծ կլինեն, քանի որ այս պարագայում հարկային տեսչությունում հարկատուները հաշվառվում են, եւ շրջանցելու որեւէ հնարավորություն բացառվում է: Խոսելով արդյունքներից, ասվեց, որ դրանք կարող էին նույնիսկ այս ամիս երեւալ, իսկ առավել բնագավառում՝ հոկտեմբերին, քանի որ եռամսյակն ամփոփելով հարկատուն ստիպված է հաշվետվություն ներկայացնել, այսինքն՝ նա կամ պետք է մնացորդը ցույց տա, կամ իրացված արտադրանքը:

Պատասխանելով լրագրողների հարցերին, ասվեց, որ մոտավոր հաշվարկներով ամսական սպառվում է 15–20 մլն տուփ ծխախոտ եւ մոտ 2 ամսից կարելի է հստակ թվեր հրապարակել, թե ծխախոտի սպառման թվերը նախկինի համեմատ այսօր իրականությանը որքանով են մոտ:

Մեր այն հարցին, թե հուլիսի 27-ից մինչ օրս մոտ 700 հազար դոլարի ավելացված արժեքի հարկ ալյուրից ինչո՞ւ չի գանձվել, եւ ինչպես կմեկնաբանվեր այն փաստը, որ մաքսային վարչության պետը իրեն է վերապահում օրենսդրի ֆունկցիան, պրն Թումանյանը նշեց, որ, իհարկե, լավագույն ճանապարհն օրենքներին ենթարկվելն է: Իրավական դաշտը պետք է աշխատի: Այսօր ալյուրի համար հակասություններ կան, կառավարության որոշումը տարակա վիճակում է գտնվում, եւ պետք է վերանայվի, որպեսզի խնդիրներ չլինեն: Հացը էքսկլյուզիվ բնագավառ է: Մի կողմից, կա բյուջե լրացնելու ցանկությունը, իսկ մյուս կողմից՝ սոցիալական: Այստեղ առաջացել է հակասություն: Բայց եթե որեւէ մեկը օրենքը խախտել է, պետք է դատապարտվի: Եթե պետական պաշտոնյա է, ապա վարչության պետին պետք է գործից ազատել, իսկ նախարարին անվստահություն հայտնել: «Դուք վարչապետին տվեք այդ հարցը», ասաց նա:

Անդրադառնալով հարկային տեսչության վերջին ութ ամիսների աշխատանքին, ասվեց, որ այս ընթացքում ֆինանսների նախարարությունը, հարկային տեսչությունը եւ կառավարությունն աշխատել են գրեթե առանց հաշվանցման, այսինքն՝ բյուջե նորմալ մուտքեր են կատարվել եւ, ըստ տվյալների, *43 մլրդ հարկային մուտքեր* են եղել (հարկեր, տուրքեր բաժնով), ինչը 96-ի նույն ժամանակահատվածում 32 մլրդ էր: Թեպետ տնտեսության մեջ լուրջ աճ տեղի չի ունեցել:

Համոզմունք հայտնեց, որ ակցիզային դրոշմանիշերի գործընթացում որոշ խախտումներ բոլոր մարզերում կատարվել են, այդ թվում՝ նաեւ Երեւան քաղաքում, բայց լկտի զանգվածային խախտումներ չկան, քանի որ հսկողությունը խիստ է: ՀՏ-ի կողմից արդեն գրանցվել է 9 դեպք, որից 5-ի դեպքում հարուցվել է դատի գործ, 3-ը ընթացքի մեջ է եւ նման դեպքերը պարբերաբար կհեռարձակվեն հեռուստատեսությամբ: Հարկային տեսչության քննչական աշխատանքն այնքան էլ հաջողված չհամարելով, նշեց, որ այս ասպարեզում անհրաժեշտ է որոշակի փորձ: Խոսելով սիգարետի բարձր գներից, պրն Թումանյանը կարծիք հայտնեց, որ հավանաբար առաջիկայում դրանք կիջնեն:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

ՂԱՐԱԲԱՂ

Պատերազմի վերսկսման հավանականությունը մեծ է

Սկիզբը էջ 1

– Ձեր վերաբերմունքը միջնորդների առաջարկների, այդ թվում Ադրբեջանին ԼՂՀ բանակի կողմից վերահսկվող տարածքները վերադարձնելու հարցի հանդեպ:

– Մինչեւ Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցի լուծումը որեւէ տարածք վերադարձնելու մասին խոսք անգամ չի կարող լինել: Սա ԼՂՀ ամբողջ ղեկավարության հաստատուն կարծիքն է: Մեր առաջարկած տարբերակը այսպիսին է. Ղարաբաղին վստահություն է հարկավոր, որ իր անվտանգությունն ապահովված է, թիկունքին Հայաստանն է, որի հետ միացած է տարածականորեն: Եվ եթե անգամ մեզ այսօր առանձին պետության կարգավիճակ տրամադրեն, անհնար է խոսել Լաչինը եւ Քելբաջարը վերադարձնելու մասին: Ադրբեջանից բռնի տեղահանվել է ավելի քան 500 հազար հայ: Որտե՞ղ պիտի նրանք ապրեն: Նրանց մի մասը հիմնավորվել է Լաչինի շրջանում, նրանք բնակեցնում են Քելբաջարը: Մենք չենք կարող վռնդել նրանց այնտեղից: Ադրբեջանը իրավունք չունի երկրորդ անգամ նրանց զրկել տնից: Բանակցություններում Բաքուն մտադրաբար դնում է Լաչինի հարցը, քանի քաջ հասկանում է հայերը երբեք չեն վերադարձնի Լաչինը: Ալիեւը փորձում է խնդիրը լուծել մինչեւ Ադրբեջանի նախագահական ընտրությունները, նրան անհրաժեշտ է բեկումնային ինչ-որ բան պոկել հայերից, եւ նա դիմում է բոլոր միջնորդ երկրներին պաշտպանելու իր պահանջները: Այդ ինչո՞ւ հանկարծ բոլորը որոշեցին, որ 1997 թվականին հակամարտությունը պետք է լուծվի: Ինը տարի չկարողացան խնդիրը լուծել, իսկ շուրջ ամսում հանկարծ մտածում են լուծել: [illegible] է:

Հակամարտության կարգավորման միջնորդները, ներկայացնելով իրենց առաջարկությունները, սկսում են Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականությունից եւ արդյունքում մեզ առաջարկում են այն լուծումը, ինչ Բաքուն է ուզում: Այդպիսով, նրանք կողմնակի ձեւով պաշտպանում են Ադրբեջանին, ինչը բանակցություններում նրա դիրքերը դարձնում է ավելի կարծր: Իսկ երբ Ադրբեջանում հասկանան, որ ոչ ոք սկուտեղի վրա նրանց Ղարաբաղը չի մատուցի, եւ խորհեն, որ վաղը կարող են կորցնել մի երկու շրջան եւս, ապա հնարավոր եւ անհրաժեշտ կհամարեն զիջել: Ուղղակի բանակցություններ են պետք Ադրբեջանի եւ ԼՂՀ-ի միջեւ, եւ ես կարծում եմ, որ մենք կկարողանայինք ավելի լավ հասնել, քան միջնորդները:

– Հակամարտության կարգավորման հարցում Հայաստանի դիրքորոշման ձեր գնահատականը:

– Ինձ թվում է, որ Հայաստանը պետք է կամ հստակ արտահայտի իր դիրքորոշումը, կամ ընդհանրապես ոչինչ չասի եւ մի կողմ քաշվի: Թեեւ մեկ-երկու անձանց կարծիքը դեռ Հայաստանի հայ ժողովրդի կարծիքը չէ:

– Ղարաբաղի ժողովուրդը վստահ է, որ կհասնի առաջադրված նպատակին: Ո՞րն է դրա հիմքը:

– Անհնար է, որ մենք տանուլ տանք, եթե անգամ ամբողջ աշխարհը դաշնակցվի: Այդպիսի ժողովուրդ չկա, որը նպատակ դներ հետեւողականորեն եւ համառորեն գնար դրան եւ չհասներ: Մենք դեպի մեր նպատակն ենք գնում արդեն գրեթե տասը տարի եւ երբեք նրանից չենք հրաժարվի: Տանուլ է տալիս միայն նա, ով հավակնում է ինչ-որ բանի, որն իրենը չի պատկանում: Իսկ Ղարաբա[illegible]վել այստեղ են մեր նախնիների շիրիմները, այստեղ է մեր տունը, այդ պատճառով մենք հաղթելու ենք:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՄՈՒ-ն պահանջում է ցրել, նշանակել եւ ընտրել

Սեպտեմբերի 10-11-ը կայացաւ Ազգային Միաբանութեան Ուխտի համաժողովը, որն ընտրեց Ուխտի Խորհուրդ, Խորհրդի նախագահ (Ռաֆայէլ Համբարձումեան) եւ փոխնախագահներ (Ռուբէն Խաչատրեան, Գնեկ Սենեքերիմեան):

Համաժողովն ընդունեց «Ուխտի քաղաքական ուղեգիծը ներկայ փուլում» եւ «Յայտարարութիւն» փաստաթղթերը, որոնցով ՀՀ նախագահին կոչ է արւում ցրել Ազգային ժողովը, նշանակել ՀՀ նախագահի եւ Ազգային ժողովի արտահերթ ընտրութիւններ: Ընտրութիւնների արդարութիւնը ապահովելու համար նախագահին առաջարկւում է ձեռնհաս անհատների, մտաւորականութեան եւ ընդդիմադիր ուժերի եւ կառավարող խմբակցութեան ներկայացրած թեկնածուների հաւասար մասնակցութեամբ կազմել Ազգային Միաբանութեան ժամանակաւոր իշխանութիւն:

Նշուած պահանջը անտեսելու դէպքում առաջարկւում է որոշակի քայլեր նշուած խնդիրները ազգային մտաւորականութեան, ընդդիմութեան եւ ժողովրդի հետ լուծելու համար:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՈՒԽՏԻ ԼՐԱՏՈՒ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ի լուր լրագրողների

Մամուլի ազգային ակումբը «Հրատապ թեմա» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման ԱԺ «Հայրենիք» պատգամավորական խմբի նախագահ Էդ. Եգորյանի հետ: Հանդիպումը կկայանա այսօր՝ սեպտեմբերի 12-ին, ժամը 12.00-ին, ՄԱԿ-ի հասարակական տեղեկատվության սրահում (Լիբկնեխտի 14):

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային սարքաւորումը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ՇՐՋԱՆ

Մոսկվայի պատասխանը Բաքվին

Սկիզբը էջ 1

Ռուս-հայկական պայմանագիրը ռուս-ադրբեջանականի հետ համեմատելու, ինչպես նաեւ Ադրբեջանի եւ Հայաստանի հանդեպ Ռուսաստանի մոտեցումները համադրելու Բաքվի փորձերը Ռուսաստանի ԱԳՆ-ի այսօրվա հայտարարությունում անվանվեցին «ոչ կոռեկտ»: Գենադի Տարասովի խոսքերով, թե՛ ռուս-հայկական եւ թե՛ ռուս-ադրբեջանական պայմանագրերը հիմնարար եւ երկարաժամկետ փաստաթղթեր են: Ուստի դրանք ղարաբաղյան հակամարտության կտրվածքով դիտելը միակողմանի եւ ոչ կառուցողական մոտեցման վկայություն է: Բաքուն նորից փորձում է իրողությունն այնպես ներկայացնել, կարծես թե ռուս-հայկական պայմանագրից բխող Ռուսաստանի պարտավորությունը Հայաստանի հանդեպ հակասում է վերջինիս դերակատարությանը, որպես միջնորդի՝ ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման գործում: Մոսկվան Բաքվի այդ փորձերը մտացածին անվանեց: Ըստ Ռուսաստանի ԱԳՆ-ի խոսնակի, Մոսկվային չվստահելու ոչ մի պատճառ չկա եւ դա Ադրբեջանի ղեկավարությանը քաջ հայտնի է: Վերջապես, Մոսկվան անպատեհ է համարում այն դրույթները, ըստ որոնց Ռուսաստանն իբր թե հակված չէ կատարելու այս տարվա հուլիսի 3-ին Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի կնքած «Բարեկամության, համագործակցության եւ փոխադարձ անվտանգության մասին» պայմանագրի դրույթները: Հաստատելով, որ Մոսկվան նախկինի պես ձգտելու է տարածաշրջանում խաղաղության եւ անվտանգության հաստատմանը, Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն հայտնեց, որ ռուս-հայկական պայմանագրի շուրջ բանավեճը շարունակելը հակակառուցողական է:

«Այդուհանդերձ, գործընկերության առումով երկու երկրներից ո՞րն է ավելի կարեւոր Ռուսաստանի համար, Հայաստա՞նը, թե՞ Ադրբեջանը», «Ազատություն» ռադիոկայանի այս հարցին Գենադի Տարասովը տվեց հետեւյալ պատասխանը. «Ես դեմ եմ ռուս-հայկական հարաբերությունները Ադրբեջանի հետ մեր կապերին հակադրելու բոլոր փորձերին: Ե՛վ Հայաստանը, ե՛ւ Ադրբեջանը ԱՊՀ անդամներ են եւ կարծում ենք, որ ԱՊՀ երկրների հետ մեր կապերի, համագործակցության եւ [illegible] զարգացումը Ռուսաստանի քաղաքականության առաջնային ուղղությունն է»: Գենադի Տարասովի շեշտադրմամբ, թե՛ Հայաստանի եւ թե՛ Ադրբեջանի հետ Ռուսաստանի կնքած պայմանագրերը օրգանապես համապատասխանում են ԱՊՀ շրջանակներում ներկայումս ձեւավորվող իրավական համակարգին: ԱԳՆ-ի մամուլի խոսնակը խուսափեց ուղիղ պատասխան տալ «Ազատության» Մոսկվայի թղթակցի այն հարցին, թե ենթադրո՞ւմ է արդյոք ռուս-հայկական պայմանագիրը, որ կողմերից մեկի դեմ իրագործված ագրեսիան համազոր է ագրեսիայի նաեւ մյուս կողմի դեմ: Ըստ նրա, պայմանագիրը համապատասխանում է միջազգային իրավական պրակտիկայում ընդունված արժեչափերին, ուստի այդ փաստաթղթի շուրջ ավելորդ աղմուկ հարուցելը թելադրվում է որոշակի քաղաքական նկատառումներով:

«ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»

ԱԶԳ

ընթացիկ

Սեփական պատկերն ու խոսքը մամուլի էջերին կրկին տեսնելու կարոտի ամենաբարձ դրսեւորմամբ էր պայմանավորված լրագրողների հետ Տեր Հուսիկի երեկվա հանդիպումը, ինչի մասին որոշումը, վերջինիս վկայությամբ, ընդունված էր դեռ 10 օր առաջ առանց «հաջորդող իրադարձությունների» հաշվարկման:

«Հաջորդող իրադարձություններ» ասելով հասկանում ենք Էդ. Եգորյանի կիսադեմը պատկերող մեկանոցի «ծեծմանը» ուղղված խորհրդարանական պոկերը: Ի դեպ, այս նդամ կատարել ոչ շատ փայլուն, սակայն հստակ հարցադրում: Օրինակ «Ազգային համաձայնության դաշինքի» ներկայացուցիչը նախագահական ընտրությունների արդյունքում հավաքել էր առնվազն ձայների 40 տոկոսը: Մի՞թե մեր բնակչության համապատասխան հատվածի նման քվեն ունակ չէ ձեւավորելու այն դաշտը, որտեղ եւ կարող է ծավալել իր գործունեությունը հայրենական ընդդիմությունը: Պարզվում է, որ ոչ: Ավելին՝ «ես համոզված չեմ, որ այդ 40 տոկոսը կողմ էր ընդդիմությանը, նրանք դեմ սական ընդդիմությունը պետք է լինի խորհրդարանում»:

Ներկայիս խորհրդարանի ծագումնաբանական անցյալը հայտնի է, մանավանդ Տեր Հուսիկին: Գաղտնիք չէ այն սերմակիրների անունը, որոնք հիվանդ արգանդի բեղմնավորողներն էին: Ազգային ժողովի կարգավիճակը Տեր Հուսիկի համար այն քողն է, որի ներքեւում նա փորձում է լինել կամ ներկայանալ քաղաքագիտակ ու բանիմաց: Աբսուրդ: Ըստ էության, նրա համար բնակչության կամ, ինչպես ասվում է, սեփական ժողովրդի կամքը կինոժա-

Տեր Հուսիկի աննպատակ ասուլիսը

ահիրով Տեր Հուսիկը, որպես զգուշավոր եւ այլեւս անկծակ քաղաքական գործիչ, առանձնապես շատ բան ասել չէր կարող, բավարարվելով իր նախկին գաղափարական գործընկերոջ սուբյեկտիվ եւ զուտ գնահատմամբ: Նա գտնում է, որ հիշյալ անձի գործունեության, աշխատասիրության եւ եռանդի աստիճանը նրան թույլ կտա դեռ երկար ժամանակ լողալ հայրենական քաղաքականության ջրերում՝ ուրույն հանգամանքների բերումով ձեւավորելով նույնիսկ ընդդիմադիր նոր ալիք: Ըստ Տեր Հուսիկի, ներկայիս հանրապետությունը դեռ չի բավարարել սեփական «գործող եւ կառուցողական» ընդդիմություն ունենալու տարփը, իսկ Էդ. Եգորյանն այս առումով հարմար առաջնորդ է: ՀՀՇ-ի նախկին ղեկավարի համոզվածությամբ, այսօր «դասական իմաստով կոմունիստներ չկան: Հանրապետությունում գոյություն չունի ընդդիմություն: Ընդդիմության գործունեության համար անհրաժեշտ է համապատասխան դաշտ»: Փորձելով պարզել, թե հատկապես ո՞ր դաշտի մասին է խոսքը՝ ֆուտբոլայի՞ն, թե՞ մագնիսական, ստիպված

էին «Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին – Ա. Ղ.): Եւ սա արդեն լրիվ այլ իրականություն է: Ես չգիտեմ, թե իրականում քանի տոկոս է ստացել դաշինքը, սակայն համոզված եմ, որ պա-

պավեն է: Այդ կամքի արտահայտությունը աննշան մի բան: Տեր Հուսիկը խորշում է փողոցներից, գտնելով, որ փողոցը եւ «փողոցում հավաքված ձայները» որոշիչ չեն եւ գլխավորը ՀՀ Ազգային ժողովն է: Անտարակույս նա նման մտքեր արտահայտելու «քաղաքագիտական խիզախություն» չէր ունենա ոչ 88-ին, ոչ 89-ին եւ անգամ 90-ին: Միեւնույն ժամանակ գաղտնիք չէ, որ ներկայիս գրեթե բոլոր իշխանավորները, իբրեւ քաղաքական գործիչ, «փողոցային են»: Փողոցն էր նրանց կողմնորոշում, փողոցն էր նրանց առաջադրում: Այդ մտքին Տեր Հուսիկը ստիպված եղավ համաձայնել: Ընդհանուր առմամբ նա վատ պաշտպան է: Անզոր է հիմնավորելու սեփական գործելակերպը: Այս պարագայում անկախ պետականության կերտման գործընթացը կարեւորագույն խնդիր է դառնում եւ անհրաժեշտ է հրավիրել հատուկ դասընթացներ «Սոփեստություն» թեմայով: Հակառակ դեպքում յուրաքանչյուր ոք կարող է ասուլիս հրավիրել: Ի դեպ, սա արդեն ավանդույթ է:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Գեղամ Ղարիբջանյանը դեմ է վաղաժամկետ խորհրդարանական ընտրություններին

«Սոցիալական պետության» նախագահը Եգորյանի հետկանչի քննարկությանը չի մասնակցել

Մամուլի ազգային ակումբի «Հրատապ թեմա» ծրագրի շրջանակներում սեպտեմբերի 11-ին լրագրողներին հյուրընկալվեց Գեղամ Ղարիբջանյանը՝ նորաստեղծ «Սոցիալական պետություն» պատգամավորական խմբի եւ ԱԺ-ի սոցիալական պաշտպանության եւ բնության պահպանության հարցերի հանձնաժողովի նախագահը: Հանդիպումը կայացավ ՄԱԿ-ի հասարակական տեղեկատվության սրահում:

Սկզբից եւեթ Ղարիբջանյանը նկատեց, որ իր կյանքում տարօրինակ զուգադիպություններ են լինում, մասնավորապես, ԱԺ նախագահի հրաժարականից հետո «Հինգշաբթի» ծրագրով ինքը ստիպված եղավ առաջինը մեկնաբանություններ տալ հրաժարականի առիթով, եւ հիմա էլ Եգորյանի հետկանչից հետո է ստիպված առաջինը մեկնաբանություններ տալ: Ըստ այդմ՝ մեկնաբանելով նախորդ օրը ԱԺ-ում կատարված փաստը՝ Եգորյանի հետկանչի վերաբերյալ, Ղարիբջանյանը նշեց, որ հազիվ թե «Հանրապետություն» խմբակցությունը այդ պաշտոնի համար գտնի այնպիսի մեկին, ինչպիսին Եգորյանն է, որն աշխատում էր «բուլդոզերի նման»: Ի պատասխան մեր այն հարցին, թե ինչո՞ւ է քվեարկել ինքը, Ղարիբջանյանը նշեց, որ չի մասնակցել քվեարկությանը, ինչպես նաեւ չի տվել իր ստորագրությունը՝ նիստ հրավիրելու համար: Ի պատասխան լրագրողներից մեկի այն հարցին, ըստ որի հնարավոր չէ՞ արդյոք, որ նախադեպը կրկնվի եւ կանչեն նաեւ իրեն որպես միակ ոչ հհշական նախագահի, Ղարիբջանյանը նշեց, որ դա բնավ չի բացառվում: Սակայն եթե դա տեղի ունենա, ինքը հրաժարական կտա:

Խորհրդարանական երկու նոր խմբերի ստեղծումը Ղարիբջանյանը համարեց օրինաչափ: Ըստ նրա, անհնար էր, որ 114 պատգամավոր խմբակցությունը մինչեւ իր լիազորությունների ավարտը մնար միատարր եւ միաձույլ:

Անդրադառնալով իր գլխավորած պատգամավորական խմբին, Ղարիբջանյանը նշեց, որ խմբի գործունեությունը պետք է նպատակամղված լինի սոցիալական պետության կայացմանը: Մինչեւ 96 թ. նոյեմբերը բյուջեի որեւէ նախագծում չէր խոսվում սոցիալական ծրագրերի, սոցիալական քաղաքականության մասին: Մինչդեռ սոցիալական առումով իրավիճակը պայթյունավտանգ է: Սոցիալական բեւեռացման հետեւանքով քաղաքի կենտրոնից շատերը հեռանում են ծայրամասեր, իսկ կենտրոնում հայտնվում են «նոր հայերը»: Մինչդեռ պետությունը պարտավորություններ ունի բնակիչների նկատմամբ: Տեղեկացվեց, որ առաջիկայում հանձնաժողովի կողմից ԱԺ-ին կներկայացվեն Սոցիալական նպաստների եւ Մարդու օրգանների փոխպատվաստման մասին օրենքների նախագծերը:

Անդրադառնալով Աթենքի գագաթաժողովին, Ղարիբջանյանը նշեց, որ այնտեղ ինքը զեկուցում է կարդացել «Խորհրդարանը որպես ժողովրդավարության հիմք» թեմայով, որի հիմնական ելակետն այն է եղել, որ չի կարող խորհրդարան լինել առանց ընդդիմության: Թեեւ, ըստ նրա, «ընդդիմության բացակայության շնորհիվ մեր կիսաուս ելույթները նպաստեցին մեր կայացմանը»:

Պատասխանելով մեր այն հարցին, թե ինչպե՞ս է վերաբերվում վաղաժամկետ խորհրդարանական ընտրություններին, որին Ղարիբջանյանը միանշանակ պատասխանեց բացասական: Նա խոստովանեց, որ սկզբում վախենում էր բանավոր խոսքից, վախենում էր մոտենալ խոսափողին, եւ հիմա էլ ուզում է իր ժամանակը լիարժեք օգտագործել:

Ըստ Ղարիբջանյանի, հաջորդ ընտրություններում ժողովուրդն ընտրելու է գաղափարներ:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՄՈՍԿՎԱ-850

Տոնակատարություններին մասնակցեց նաեւ ԼՂՀ պատվիրակությունը

Մոսկվայի 850-ամյակին նվիրված համառուսաստանյան տոնակատարություններին հատուկ հրավերով ՌԴ մայրաքաղաք էր մեկնել նաեւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պատվիրակությունը: Այդ մասին **«Ազգի»** թղթակցին տեղեկացրեց ԼՂՀ Ազգային ժողովի նախագահի պաշտոնակատար, խորհրդարանի քարտուղար Էմմա Գաբրիելյանը: Նույն աղբյուրի վկայությամբ, պատվիրակության կազմում էին ԼՂՀ պատերազմի եւ աշխատանքի վետերանների խորհրդի ներկայացուցիչներ Միքայել Խաչատրյանը, Սուրեն Առուստամյանը եւ Սուրեն Կարախանյանը, որոնք երկրորդ աշխարհամարտին մասնակցել են մերձմոսկովյան շրջաններում գերմանական զորքերի դեմ մղված մարտերում: Տոնակատարություններին ղարաբաղյան պատվիրակության մասնակցության վերաբերյալ երկկողմ պայմանավորվածությունը ձեռք է բերվել դեռեւս այս տարվա ապրիլին՝ ԼՂՀ խորհրդարանի քարտուղարի եւ Մոսկվայի քաղաքապետ Լուժկովի տեղակալ տիկին Շեւցովայի միջեւ, երբ ՌԴ Պետդումայի գործընկերների հետ փորձի փոխանակման նպատակով Ռուսաստանի մայրաքաղաք էր մեկնել ԼՂՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական պատվիրակությունը:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

Դիվանագետի վկայականը

Հայաստանում Եգիպտոսի առաջին դեսպան դոկտ. Ֆուադ Ռասլանը, որ մի քանի ամիս առաջ ավարտելով պաշտոնավարության շրջանը, վերադարձավ Եգիպտոս, Կահիրեում արդեն լույս է ընծայել մենագրություն՝ «Հայաստան-Ազգ եւ պետություն» վերնագրով: 448 էջանոց գիրքը բաղկացած է 3 բաժիններից՝ «Ակնարկներ հայ ժողովրդի պատմության, Հայաստան պետությունը եւ Հայաստանը միջազգային քաղաքականության մեջ»: Առաջին բաժնում հակիրճ ներկայացված է հայ ժողովրդի եւ Հայաստան անվան ծագումնաբանությունը, Հայկական հարցի պատմությունը: Երկրորդ բաժնում՝ անկախ Հայաստանը, նրա պետական կառույցը, ներքին քաղաքական ուժերի դասավորությունը, տնտեսությունը, հայկական մշակույթը, ինչպես նաեւ վարչական կառուցվածքը: Իսկ երրորդ բաժնում ամփոփված են դիվանագետ հեղինակի դիտարկումները Ղարաբաղյան հարցի մասին, Հայաստանի հարաբերությունները տարածաշրջանային ու միջազգային ուժերի հետ, Հայաստանի հարաբերությունները Եգիպտոսի հետ, եւ վերջում՝ Հայաստանը 21-րդ դարին ընդառաջ:

*Քարտեզներով ու բազմաթիվ լու*սանկարներով ճոխացված գրքի վերջում տրված է Լեռնային Ղարաբաղի հիմնահարցի վերաբերյալ տարբեր աշխատությունների, զեկուցագրերի, տեղեկագրերի, միջազգային թե հայկական մամուլի հոդվածների, աղբյուրագիտական ընդարձակ ցանկ, ինչպես նաեւ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի որոշումների անգլերեն բնագրերը:

Ինչքան մեզ հայտնի է, անկախ Հայաստանում ծառայած օտարերկրյա դիվանագետներից առաջինն է դոկտ. Ֆ. Ռասլանը, որ մենագրություն է նվիրում Հայաստանին ու նրա հիմնահարցերին, եւ դրանով իսկ նպաստում իր երկրի ժողովրդին, այս պարագայում արաբ ժողովրդին, այդ ուղղությամբ իրազեկելու կարեւոր գործին:

Յուրաքանչյուր գրադարանի կորուստը կարող է հավասարվել Ալեքսանդրիայի գրադարանի կորստին

ՄԱԿ-ի հասարակական տեղեկատվության բաժինը (ՀՏԲ) երեկ Հայաստանի Ազգային գրադարանին պահ տվեց ՄԱԿ-ի վավերագրերը: Ազգայինը Երեւանի պետական համալսարանի եւ արտաքին գործերի նախարարության գրադարանների հետ դարձավ հանրապետության երրորդ ավանդապահ գրադարանը: Այս առթիվ կայացած արարողության ընթացքում ՀՏԲ ներկայացուցիչ Էնկու Կեբեդեն իր ելույթում հայտնեց, որ հաջորդ քայլը կլինի էլեկտրոնային կապի հաստատումը հիշյալ եւ ՄԱԿ-ի կենտրոնական գրադարանների միջեւ: Նման քայլերն անհրաժեշտ են շուկայական հարաբերություններում կորսվող շատ ենթակառուցվածքներ փրկելու համար, որոնց թվում են եւ գրադարանները: Ընդհանրապես աշխարհում նվազել է ընթերցողների թիվը: Համակարգիչները ներխուժեցին՝ պարտադրելով հատկապես երիտասարդ սերնդին: Փաստվել է, սակայն, որ համակարգիչները զարգացում չեն ապահովում, ինչը գրքերն, անշուշտ, տալիս են: Ինչեր միայն չեն անում ուսուցիչները աշակերտներին գրքերին հարազատացնելու համար: Ամերիկյան դպրոցներից մեկի գրեթե հիսունամյա տնօրենուհին խոսք էր տվել ցատկել պարաշյուտով, եթե ողջ դպրոցի աշակերտները 2 հազար գիրք կարդան: Վերջիններս ջանացին նույնիսկ ավելին: Կարդացվեց 3 հազար գիրք: Եվ սա, անշուշտ, ոչ միայն տնօրենուհուն քաջալերելու հետեւանքն էր, այլեւ, որ ընթերցանությունը հետաքրքրական եւ անհրաժեշտ էր դարձել:

Հայաստանում գրադարանային համակարգը անմխիթար վիճակում է: Վերջին տարիների դժվարին կյանքը արգելք դարձավ գրքի նկատմամբ մեր ժողովրդի հետաքրքրության: Չկային գնելու միջոցներ, չկար մութ եւ ցուրտ տներում կարդալու հնարավորություն: Նույն պայմանների պատճառով գրադարանները կորցրին ընթերցողներին, որոնց համար ստեղծված էին: Ցրտի, խոնավության պատճառով երիցս դժվարին եղավ գրքերի պահպանումը: Օրինակ, Երեւանի երաժշտական գրադարանը հազարավոր հազվագյուտ եւ արժեքավոր գրքեր ունի, սակայն այժմ կիսաքանդ վիճակում է, եւ հավաքածուին վտանգ է սպառնում:

Անօգուտ է խոսել կրթության ու գրքերի մասին՝ առանց գրադարաններին սատար կանգնելու: Տիկին Կեբեդեի կարծիքով, գրադարաններն ու գրադարանավարները պետք է լինեն զարգացման յուրաքանչյուր ծրագրի կենտրոնում: Ներկայումս գրադարանները վերափոխվում են՝ վերածվելով տեղեկատվական կենտրոնների: Փոխվում են պահանջները գրադարանավարի մասնագիտության նկատմամբ: Անհրաժեշտ է, որ նրանք ունենան գիտելիքներ տեխնիկապես զարգացած կապի համակարգերի մասին: Համապատասխան պայմաններ պետք է ստեղծել ընթերցողների համար: Գրադարանները պետք է կապված լինեն միմյանց, որպեսզի մատչելի լինի գտնել հարկավոր նյութերը: 1996-ին ՀՏԲ-ն կազմակերպել էր եռամսյա դասընթացներ 18 գրադարանավարների համար, սակայն աշխատանքները շարունակելու կարիք կա: Եվ ուշադրության պիտի արժանանան ո՛չ միայն միջազգային փաստաթղթերի պահոցները:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ԱԶԳ

Մայրենի

ՊԱՀԱՆՋ

Փակեցեք «այն» դերանվան դռները, մեղք է հայոց լեզուն

Բաց նամակ բոլոր գրողներին եւ լրագրողներին, հաղորդավարներին, խմբագիրներին, բոլոր հայերեն շարադրողներին՝ անխտիր

Ինչո՞ւ անխտիր.

Քանի որ լեզվական այն արատը, որի մասին գրում եմ, համաճարակի բնույթ է կրում: Եվ աղճատում հայոց լեզուն: Բայց եթե դա այդքան ակներեւ է, ինչո՞ւ դրանից չեն խուսափում ու չեն էլ ուզում խուսափել: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ չեն նկատում: Չնկատելու պատճառն ի՞նչ է: Սովորույթը: Դեռ հներն են ասել՝ սովորույթը երկրորդ բնավորություն է: Ահա եւ դարձել է բնավորություն: Հոռի բնավորություն:

Ամեն դիտողություն առարկայաբար համոզիչ է դառնում օրինակների հիման վրա: Ուրեմն ձեզ հետ միասին դատենք օրինակներով: Եվ օրինակներ բերենք եւ փորձենք ցույց տալ անհարկավոր այն-երից խուսափելու միջոցները:

«Մոլորակ» թերթում (20-5-97) գրված է, թե մեր հակառակորդներից մեկն ինչ է մտածում պատերազմի մասին. «Առաջին, մենք այն չենք կարող շահել, քանզի մենք բանակ չունենք, որ կարողանար այն շահել: Երկրորդ, մենք չենք կարող այն շահել, որովհետեւ մենք առայժմ պատրաստ չենք այն շահել: Երրորդ, մենք չենք կարող այն շահել, որովհետեւ մեզ թույլ չեն տա այն շահել»:

Պարզ երեւում է, որ այս շարադրանքի հեղինակը զուրկ է լեզվական լսողությունից, այլապես այնքան խեղդ չէր անի այս մի քանի տողը.

Տեսնենք, թե ինչպես կարելի է փրկել շարադրանքը ազատվել այն-երի վերարտադրությունից (մի քանի տողում 6 այն կա): 1-ին այն-ի փոխարեն պետք է գրել պատերազմը: 2-րդ այն-ը միանգամայն ավելորդ է: Նախադասության իմաստը ցայտունացնելու համար 3-րդ այն-ը նույնպես պետք է փոխարինվի պատերազմը բառով: 4-րդ այն-ը ավելորդ է, քանի որ ավելի քան պարզ է, թե ինչին է վերաբերում խոսքը: Նույն պատճառով 5-րդ այն-ն էլ ավելորդ է: Կատեգորապես ավելորդ է 6-րդ այն-ը վերջին շահել բառի հետ միասին:

Մեր լրագրողները վատ կարծիքի են իրենց ընթերցողների մտավոր ունակությունների մասին: Գրում են. «... ինձ առաջարկեց հիմնադրել հայաստանյան մասնաճյուղ եւ գլխավորել այն» («Երեւ»): Լրագրողը կարծել է, որ եթե վերջին այն-ը չլինի՝ ընթերցողը գլխի չի ընկնի, թե ինչին է վերաբերում խոսքը: Նույն կերպ են մտածում նաեւ «Ազգ» թերթի լրագրողները՝ թերթը լցնելով կատեգորապես ավելորդ այն-երով. «Խմբագրականը կսպասի մինչեւ տարեվերջ եւ այն աստիճանաբար կդրվի շրջանառության մեջ», Թահմիզյանը «սովորել է Ռ. Մելիքյանի անվան երաժշտական ուսումնարանում եւ հաջողությամբ ավարտել այն», «Նախագիծն այն աստիճանի էր մերժելի, որ այն պետք է մի կողմ դնեն ու գրեն նորը»:

Ահա եւ օրինակներ, երբ դա կամ սա դերանունների տեղն է, բայց լրագրողները համառորեն կպել են այն-ի դոշից. «...վարձի գանձումը կատարվում է գեղչով»: Այն կազմում է շուրջ 196 միլիոն դրամ», «Պատմվածքը վերնագրված է «Առաջին ներդաշնակություն»: «Այն ձեռք է բերվել...», «... ինչին խմբագրությունը չէր կարող համաձայնվել, քանի որ այն աշխատանքային էթիկայի խախտում կլիներ»:

Լեզուն այսպես անախորժ դարձնել չի կարելի: Մեղք է հայոց լեզուն, խնամքով վարվեցեք նրա հետ, նա արժանի է գուրգուրանքի:

Ախորժելի չէ մեր հեռուստեսիլի հայերենը: Երբեմն, ինչո՞ւ երբեմն, շատ հաճախ այնպես են խոսում, որ կարծես հայոց լեզուն նոր է հորինվել: Եվ ուզում ես գլուխդ առնես փախչես: Ամաչում ես ոչ թե հայերենի համար, այլ այդպես հայերեն խոսողների: Բայց ահա, օրինակ, կինոարվեստի մասին պատմող Զավեն Բոյաջյանը: Ճիշտ է, պատմում է միալար, բայց խոսում է այնքան ճշգրիտ, առանց ավելորդ բառերի եւ չարաբաստիկ այն-երի, որ լսում ես հաճույքով: Այսպես լինում է, երբ խոսողը լավ գիտի իր նյութը: Այս օրինակը, իհարկե, միակը չէ:

Էլ ավելի անտանելի է, երբ այն դերանունով նախադասություն է սկսվում (սա կամ դա դերանուններով, իհարկե, կարելի է, այն-ով՝ ոչ): Ահա օրինակներ. «... գտնում եմ եկեղեցին: Այն հիմքից 2 մետր բարձրությամբ...», «... քանդել են եկեղեցին: Այն հայերը վերականգնում են 1657 թվականին», «... սկսվելու են առաջինի նկարահանման աշխատանքները: Այն կոչվելու է...», «... չհասցրեց տեսնել հրատարակված: Այն հրագործվեց...», «... բնորոշել է մեր քաղաքական մթնոլորտի ջերմաստիճանը: Եվ առագայում էլ այն այդպիսին կմնա»: Հիմա փորձի համար վերցրեք եւ այս այն-երը փոխարինեցեք որ շաղկապով եւ կտեսնեք, թե ինչպես ամեն ինչ տեղն կընկնի: Մի՞թե դժվար է:

Մի մտայնություն էլ կա, թե նա դերանունը հենց միայն անձնավորությանը կարող է վերաբերել: Մինչդեռ Հովհ. Շիրազն առանց նեղվելու կարող էր գրել շատ բնական ու գեղեցիկ

Հին աշխարհը չեմ տեսել
Ու ոչ մի բան չեմ հիշում
Ու չեմ նրան երազել
Իմ հուշերի մշուշում...

Այս տարածված մտայնությունն իր հերթին նպաստում է, որ ավելի լայն բացվեն այն դերանվան դռները: Այս այնամոլությունը հին ցավ է, որ բուժել չի լինում ու չի լինում: Տարիներ առաջ լեզվաբան Մայա Ավագյանն իր «Խոհեր մայրենի լեզվի մասին» հիանալի գրքում գրել էր. «Թվում է, երբեմն, թե այդ մակաբույծ այն-ից այլեւս փրկություն չկա»: Եվ բերել էր մակաբույծ, ասել է թե ավելորդ, ձրիակեր այն-երի համոզիչ օրինակներ. «Երբ մեկը գարեջուր է լցնում, ապա անմիջապես խմում է այն, երբ ձեռքն է առնում գիրքը՝ սկսում է կարդալ այն, երբ վերցնում է գլխարկը, գլխին է դնում այն»:

Ես էլ գրել եմ այն դերանվան տգեղ եւ անճաշակ կիրառությունների դեմ: Եվ ոչ մեկ անգամ: Դեռ 20 տարի առաջ եմ սկսել իմ անդուլ մաքառումը հայոց լեզվի տունը քանդող այնամոլության եւ ուրիշ արատների դեմ 1967-ի փետրվարի 21-ին «Սովետական Հայաստան» թերթում հրապարակված «Ի պաշտպանություն հայոց լեզվի» հոդվածից սկսած: Եվ ի՞նչ: Ոչինչ: Դրությունը բնավ չի փոխվում: Տխուր է գիտակցել, որ մասնագետների խոսքը բանի տեղ դնող չկա: Նույնն է, ինչ դատարկ կրակոցը, որ կարող է դառնալ այս գրությունը նույնպես: Ասողին լսող է պետք:

Իմ «Զրույցներ լեզվի մասին» գրքում բերել եմ օրինակներ. «Վերցրեց քարը եւ դեն նետեց այն», «Ձեռքն առավ թերթը եւ կարդաց այն», «Գրեց նամակը եւ ուղարկեց այն»:

Մեղք չէ՞ հայոց լեզուն:

Վերջապես ի՞նչ դարձավ այդ ամենակուլ զավթիչ այն-ը, որ դուրս է քշել սա, դա դերանունները եւ գրավել դրանց տեղը: «Երեւ» թերթը մեծ-մեծ տառերով գրում է. «Այս տոմսը գնել հնարավոր չէ, այն անվճար է» կամ փոքր տառերով. «... հրացանի կոթը բաժանվեց մի քանի մասի եւ այն վերականգնել հնարավոր չէ», «Ինչպես կարելի է դատել վերնագրից, այն նվիրված էր շոու բիզնեսին»:

Առաջին դեպքում այն-ը գրավել է սա դերանվան տեղը, երկրորդ եւ երրորդ դեպքերում՝ դա դերանվան: Իրենց տեղը դրեք իրավազուրկ դարձած դերանունները եւ տեսեք նախադասություններն ինչ լավ տեսքի կգան:

Պետք է իմանալ, որ չկան լավ եւ վատ բառեր, այլ կան իրենց տեղը դրված եւ չդրված բառեր: Այն դերանունն էլ դրանց թվում: Այն մարդը, այն երկուսը, այն դեպքը, այն տունը, այն գիրքը՝ իրենց տեղը դրված այն-երին ո՞վ կարող է դեմ լինել: Բայց երբ այն-ը դառնում է ուղիղ խնդիր («Խնձորը կտրեց եւ կերավ այն») կամ, որ ավելի վատ է, դառնում է ենթակա եւ դրանով նախադասություն է սկսվում («Դասն ավարտվեց: Այն նվիրված էր...»), ապա դա շատ գործ է փչացնում, հայոց լեզուն դարձնում է անհամ, [illegible]:

Իմ ընթերցողը կարող է ասել՝ բավական են ձախողված այն-երի օրինակները, գլխավոր է: Ես էլ հենց դա եմ ուզում՝ զզվեցնել այն աստիճան, որ ասածս տեղ հասնի վերջապես:

Պետք է մեր ականջին օղ անենք, որ այս-ը, այդ-ը, այն-ը դասվում են ածական դերանունների թվին, իսկ սա, դա, նա դերանունները՝ գոյական դերանունների: Առաջինների կիրառության դեպքում առարկան էլ պիտի նշվի՝ այս գիրքը, այդ գիրքը, այն տունը, իսկ սա, դա, նա դերանունների պարագայում դրա կարիքը չկա: Ուստի եւ դրանք կարող են եւ ենթակային փոխարինել եւ ուղիղ խնդրին՝ սա լավն է, դա վատն է, նա գնաց: Եվ հետո, սրանք շատ ճկուն են, ենթարկվում են հոլովման՝ սա-սրա, դա-դրա, նա-նրա եւ այլն: Մինչդեռ այն-ը չի ենթարկվում, չի կարելի ասել այն-ի, այն-ից, այն-ով եւ այլն: Վերջապես, այն-ը, ինչպես այս-ն ու այդ-ը հոգնակի չեն դառնում, իսկ սա, դա, նա դերանունները դառնում են:

Իսկ առհասարակ հայերեն օժանդակ բայերն այնքան պարզորոշ, այնքան արտահայտիչ են, որ շատ էլ կարիք չունեն դերանունների. մտածում եմ, մտածում ես, մտածում է՝ արդեն իսկ պարզ է ով է մտածում՝ ես, դու, նա:

Այսօրվա հայոց լրագրությունը հարուստ է: Նույնիսկ ավելի հարուստ, քան հարկավոր է, ավելի շատ թերթեր են լույս տեսնում, քան հնարավոր է կարդալ: Ինչո՞ւ: Ես միջոցների վատնումների հարցին չեմ կարող պատասխանել: Բայց դրա շնորհիվ է, որ շատ, չափազանց շատ մարդիկ են զբաղվում լրագրությամբ: Տարբեր կարգի ու մակարդակի տղաներ ու աղջիկներ: Թող զբաղվեն, ասպարեզը մեծ է, միայն թե ուշադիր լինեն այն լեզվի նկատմամբ, որով գրում են: Հեշտ բան չէ գրելն ու խոսելը: Մինչդեռ եւ մեկը, եւ մյուսը համարելով շատ հասարակ բան, մեզ չեն սովորեցնում ոչ միջնակարգ, ոչ բարձրագույն դպրոցներում: Ուրեմն աշխատանքի մեջ պիտի սովորենք:

Մեր լրագրության լեզուն ընդհանուր առմամբ լավը չէ՝ անտաշ է, անհամ, անհրապույր, լեցուն երկարաշունչ, անտրամաբան, անհասկանալի նախադասություններով: Սա իր հերթին: Եվ ապա մեր բոլոր թերթերում էլ ամեն օր կարող ես հանդիպել լեզվաոճական բացահայտ սխալների. «քայլի գնալ» (ճիշտը՝ քայլի դիմել), «մամլո քարտուղար» (մամուլի), «ես չեմ կարող կիսել ձեր կարծիքը» (համամիտ լինել), «կկիսվեն միջազգային կրթության իրենց փորձի մասին» (հաղորդակից կանեն իրենց փորձին), «որոշները մեղք ունեցան» (ոմանք մեղք գործեցին), «Դավիթին» (Դավթին), «Դավիթաշեն» (Դավթաշեն), «ցանկացած խռովություն», «ցանկացած պատերազմ», «ցանկացած սխալ» (ամեն մի), «ցանկացած գիրքը» (ուզածդ գիրքը), «ցանկացած օրը» (կամեցածդ օրը), «մասնակից լինել հանձնաժողովների կազմմանը» (կազմելուն), «պատրաստվում է հրաժարական տալ» (մտադիր է), «չեմ պատրաստվում մեղադրել» (մեղադրելու միտք չունեմ), «դիտվել են հայցի մաֆիայի շահերին» (դիտել են), «Գեղֆիլմ» «Ժանդարմը Սեն Տրոպեից» (կինոնկար «Սեն-Տրոպեի ժանդարմը»), «Տղան մեր քաղաքից» (մեր քաղաքի տղան), «Աղջիկը Փարիզից» (փարիզեցի աղջիկը. այսպես նույնն է, թե գրել Դավիթը Սասունից կամ Իլյան Մուրոմից) եւ այլն, եւ այլն:

Ես բնավ չեմ կարծում, թե հայերենի այս եւ ուրիշ լեզվական ու ոճական խաթարումները հենց միայն ես եմ նկատել: Դրանք այնքան ակներեւ են, այնքան ակնբախ, որ այսպես գրողներն իրենք էլ կնկատեն, եթե ուշադիր լինեն իրենց լեզվի նկատմամբ, գեթ մի անգամ բարձրաձայն կարդան, թե ինչ են գրել: Ես, որ ուղիղ 51 տարվա լրագրող եմ, էլի այդպես եմ վարվում: Ավելին, գրածս ընկերներիս եմ տալիս, որ կարդան մինչեւ տպագրվելը: Հեղինակներ եք, լրագրողներ, ընթերցողին լեզու սովորեցնողներ, հասարակական կարծիք մշակողներ,- ի՞նչ մեծ պատիվ,- այդ ներողությո՞ւնն էլ չքաշեք: Ոչ թե ի սեր վարձատրության (ես էլ եմ լրագրող, գիտեմ, որ քիչ է), այլ ի սեր այն լեզվի, որով գրում եք, ի սեր հայոց լեզվի: Ձո՞ւր է, որ այդ լեզուն կոչում ենք մայրենի: Ուրեմն ի սեր ձեր հարազատ մոր...

Մեր մամուլի լեզուն քննադատելի կողմեր շատ ունի, բայց մենք ծանրացանք այն մեկի վրա, որ ամենից տարածվածն է: Համաճարակի պես: Դա այն դերանվան անտեղի կիրառության գերառատությունն է, որ այնպես փչացնում, անախորժ է դարձնում հայերեն շարադրանքը:

Գրավոր խոսքի չափանիշը բանավորն է, խոսակցական լեզուն: Սիրելի լրագրողներ, սիրելի հաղորդավարներ, որ հենց բանավոր եք խոսում, ժողովրդի խոսակցության մեջ նկատե՞լ եք այն-երի անհարկավոր կիրառություններ: Չեք նկատել: Ուրեմն այս պարագայում հետեւեք ժողովրդի օրինակին:

Ի սեր Աստծո եւ ի սեր հայոց լեզվի, փակեցեք այն դերանվան անտեղի, ավելորդ, սխալ, անշնորհք կիրառության դռները, որ բաց են կրնկի վրա:

ԼԵՎՈՆ ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ

ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Եղբորս՝ Արտավազդ Եղոյանին

Արտավազդ ջան, մի բան խնդրեմ՝ մի՛ թարգմանիր: Ինչով ուզում ես զբաղվիր, միայն թե՝ մի՛ թարգմանիր:

Քեզ ու ազգովին չենք խնդրել՝ թարգմանել, որ չես կարողանում մեզ մերժել:

Մի քիչ քեզ խնայիր ու մեզ սիրիր:

Ախպոր պես, մի՛ թարգմանիր:

Դու ինձ իմ լեզվից մի՛ զրկիր: Առանց այն էլ հպարտանալու քիչ բան ունենք: Թող մտածեմ, որ մեր լեզուն, ինչպես ասում են, ոսկեղենիկ է:

Ուզո՞ւմ ես ծնկաչոք խնդրեմ, չեմ ամաչի, ահա, միայն թե՝ մի՛ թարգմանիր:

Թարգմանելու բուռն ցանկությունդ զսպիր, եթե կարող ես, մի՛ թարգմանիր, խնդրում եմ: Թե ուրիշ «վարիանտ» չունես:

Թող ես անգետ ու խուլ մնամ օտար ֆիլմերի բերած քաղաքակրթությանը, դու իմ հարստությունը՝ իմ լեզուն, ինձնից մի՛ խլիր:

Խղճա:

Թող ես միամտաբար հավատամ, որ մեր բազմադարյան գրականությունը թարգմանչությամբ է սկիզբ առել ու... Մեսրոպ Մաշտոցով:

Թող ես ուրախանամ հայիս փոքր ուրախություններով: Թող ես «Համլետ» ֆիլմի հայերեն կրկնօրինակման հայտնությունը տոն համարեմ: Թարգմանչա՛ց տոն:

Այդ ուրախությունը ինձնից մի՛ խլիր:

Մի՛ թարգմանիր:

Թող ես մտածեմ, որ թարգմանությամբ զբաղվելը պարապ վախտի խաղալիք չէ, որ անկեղծ ցանկությունն ու ազնիվ նպատակները դեռեւս բավարար չեն գրական արվեստի գործի ձեռք զարկելու համար, որ թարգմանությունը, ինչպես լուրջ գրականության ստեղծումը, նվիրում է պահանջում, տքնանք, եթե կուզես, նաեւ էլի «մի փոքր» բան՝ տաղանդ:

Արտավազդ, ախպոր պես, մի՛ թարգմանիր:

Եթե այսօր ազգովին քաղցած ենք, ապա նաեւ ազգային մտածողության, ազգային մշակույթի, նաեւ ազգային լեզվամտածողության պակասից է: Թող որ մարդավարի ու հայավարի «քաղցած եմ» գոռամ, «սոված եմ» ճչամ, եւ ոչ «ուտել եմ ուզում»: Թող ինձ համար բազուկին բազուկի էլ մնա, ոչ թե «ֆեռզ», կավասն էլ կավաս, եւ ոչ «[illegible]»:

Խնդրում եմ, մի՛ թարգմանիր:

Հիմա էլ էկրանից «աչքալուսանք» ես տալիս՝ հե՛յ, արթուն կացեք, «Արտ» կոմպանիան (քո բառն է՝ քեզ վերադարձնեմ) ձեռնամուխ է եղել համաշխարհային կինոյի նոր գլուխգործոցի՝ «Սիրանո դը Բերժըրակի» թարգմանությանը՝ Արման Կոթիկյանի «օգնությամբ»:

Վախենում եմ, Արտո ջան, մի՛ թարգմանիր:

Մտածիր Չարենցի պես: Քո կարողությունները, եթե այդպիսիք կան (իսկ անպայման կան՝ վկան «3-րդ ալիք» որոշ բողարկումները) մեր ազգային մշակույթի ուրիշ բնագավառներում օգտագործիր, ասենք՝ ռեկլամում կամ շոու ծրագրերում...

Միայն թե՝ մի՛ թարգմանիր:

Գուցե դու բոլորովին էլ մեղք չունես: Տանը՝ տնեցոնց համար ֆիլմ ես թարգմանում ու այդ հեռուստատեսությունն է, որ խնդրելով խնդրում ու քո մեկը հազար է դարձնում, հարյուր հազար, միլիոն... Լիովին հնարավոր է, բայց ի՞նչ սկզբունքով, ի՞նչ գեղարվեստական խորհուրդների իմացությամբ: Եվ վերջապես, եթե ամեն ինչ այնպես է, ինչպես ես եմ գրում (ինչը չիմացության արդյունք կարող է նաեւ լինել), ապա չեմ հասկանում «ազգային» տարազով զարդարվելու, փետրավորվելու մեր հեռուստատեսության անզուսպ ձգտումը:

Թե մտածում եք, որ ժողովուրդն այնքան է ընկած իր օրվա հացի հետեւից, որ մեկը ժամանակ չի ունենա գրիչ վերցնելու ու ասելու՝ չափ դրեք վերջապես ձեր ինքնագոհությանը, պարոնայք:

Գուցե մտածում եք, եկել են համընդհանուր անտարբերության ժամանակները՝ ով ինչ ուզենա կանի, ինչպես ուզենա, այնպես կանի: Բավական ի՞նչը չէ՝ խաչած եմ ցանելու...

Գուցե ոմանք, նաեւ դուք, մտածեք, որ, լա՛վ, մոծակը փիղ է շինում, լուն՝ ուղտ:

Լեզվի պետական տեսչությունում (զարմանալի է, ինչու ոչ «ազգային», հիմա մտածեցի) չեմ աշխատում, նրանց որոշումներից ու ձեռնարկներից շատերն էլ [illegible] չեն: Բայց սիրտս ցավում է մեր լեզվի համար:

Մի՛ բռնաբարեք օրը ցերեկով, կներեք, երեկոյան, էկրանից, մեր ՄԱՅՐԵՆԻՆ:

Չկրկնեմ, ախպոր պես...

Հարգանքներով՝

ԳԵՂԱՄ ԱՍԱՏՐՅԱՆ
Ռադիոյի հասարակական-քաղաքական հաղորդումների գլխավոր խմբագիր

ԲՈՍՆԻԱ

Արեւմուտքը «շաբաշ» է տալիս միայն իր դուդուկի տակ պարողներին

Վերջին տեղեկություններով Բոսնիայի Սերբական Հանրապետությունում պահպանվում է ներքաղաքական լարվածությունը: Իրավիճակից դուրս գալու ելք կարող էին լինել խորհրդարանական եւ նախագահական վաղաժամկետ ընտրությունները, սակայն նախագահ Բիլյանա Պլավշիչը կտրականապես մերժում է հրաժարական տալ, անշուշտ համոզված, որ նոր ընտրություններում ինքը հազիվ թե կարողանա հաղթանակ տանել: Դրա փոխարեն Պլավշիչն ուզում է առաջիկա կիրակի անցկացնել տեղական ինքնակառավարման մարմինների (մունիցիպալ խորհուրդների) ընտրություններ, ինչը, կայանալու դեպքում, որոշակիորեն կմեղմի քաղաքական մթնոլորտի լարվածությունը: Այդ հասկանում են նաեւ հակառակորդ խմբակցության նախկին նախագահ Ռադովան Կարաջիչի կողմնակից ուժերի լիդերները, որոնց միջազգային լրատվական գործակալությունները «աջ-արմատականներ» ընդհանուր անունն են տալիս: Սրանք Պալեում փաստորեն հիմնել են երկրորդ մայրաքաղաք, ու հավաքվելով խորհրդարանական նիստի սեպտեմբերի 10-ին քննարկել են մունիցիպալ ընտրությունները «ավելի ուշ ժամկետի տեղափոխելու հնարավորության հարցը»: Պարզ ասած, նրանք փորձում են բոյկոտի ենթարկել այդ ընտրությունները եւ համաշխարհային հանրությանն առարկայաբար ցույց տալ, որ Բիլյանա Պլավշիչը չի վերահսկում իրադրությունը երկրում: Իսկ այդ առթիվ թվում է, այլեւս ոչ ոք որեւէ պատրանք չունի: Պլավշիչը, ակնհայտորեն, իրեն քիչ թե շատ վստահ է զգում միայն մայրաքաղաք Բանյա Լուկայում: Համենայն դեպս, նրան հաջողվել է խափանել սեպտեմբերի 9-ին մայրաքաղաքում նախատեսված բողոքի հանրահավաքը, որին մասնակցելու համար երկրի տարբեր շրջաններից ժամանել էին պատվիրակներ 120 խոշոր ավտոբուսներով: Սակայն ոստիկանությունը, ենթարկվելով օրինական նախագահի հրամանին, արգելել է այդ ավտոբուսների մուտքը քաղաք:

Այս իրադարձությունների համապատկերում չափազանց հատկանշական ձեւախեղումների է ենթարկվում Արեւմուտքի վերաբերմունքը Բոսնիայի Սերբական Հանրապետությունում գործող քաղաքական ուժերի նկատմամբ: Արեւմուտքը, որն սկզբում իր իսկ ճնշմամբ իշխանությունից հեռացված Կարաջիչի փոխարեն Պլավշիչի նախագահ դառնալուն ընդունեց թշնամանքով, այն բանից հետո, երբ վերջինս այսպես ասած «միջազգային հանրության հետ համագործակցելու» գիծ է վարում, սարի պես կանգնել է նրա թիկունքին: Միացյալ Նահանգները, Գերմանիան, Ֆրանսիան շատ լուրջ նախազգուշացում են արել սերբական ընդդիմությանը, մունիցիպալ ընտրությունների բոյկոտը համարելով անընդունելի: Ֆրանսիան նույնիսկ սպառնացել է, թե բոյկոտի դեպքում «կդադարեցնի մարդասիրական օգնությունը Բոսնիայի եւ Հերցեգովինայի մունիցիպալ մարմիններին» (թող այս ձեւակերպումը տարակուսանք չհարուցի, քանզի Բոսնիայի Սերբական Հանրապետությունը, իբրեւ այդպիսին, ճանաչված չէ միջազգային հանրության կողմից, ինչպես եւ մյուս «ինքնահռչակ պետական կազմավորումները», այդ թվում Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը, եւ Ֆրանսիան բառախաղ է անում, որպեսզի չտա այդ «ապօրինի» պետության անունը, նշելով միայն Բոսնիայի եւ Հերցեգովինայի աշխարհագրական տարածքը, որի վրա կազմավորված է Բոսնիայի Սերբական Հանրապետությունը): Սա նշանակում է, որ «քաղաքակիրթ» Ֆրանսիան ամենակոպիտ ձեւով փորձում է սովի ոսկրոտ ձեռքերով սպառնալ բոլոր նրանց, ովքեր դեմ կլինեն իր իսկ կողմից չճանաչված, բայց իր դուդուկի տակ պարող տիկին Պլավշիչի իշխանությանը: Ի դեպ, պաշտոնական Փարիզը ամենեւին ինքնատիպ չէ իր այս դիրքորոշման մեջ: «Ապօրինի» նախագահ Պլավշիչին, նրա դիրքերը երկրում ամրապնդելու եւ հեղինակությունը բարձրացնելու համար, տնտեսական օգնություն են խոստանում նաեւ մյուս «հզորները», ի լուր սերբ ժողովրդի հայտարարելով, թե Պլավշիչի փոխարեն ուրիշի (կարդա՝ Ռադովան Կարաջիչին) սատարելու դեպքում օգնության երես չեն տեսնի:

Բիլյանա Պլավշիչ

Ահա այսպես, Դեյթոնյան համաձայնագրի «հայրերը» ավելի ու ավելի են խրվում Բոսնիայի Սերբական Հանրապետության ներքաղաքական իրադարձությունների հորձանուտը, նրանց ուղարկած խաղաղարարները հակամարտ ուժերին տարանջատող չեզոք միջնորդներից կամաց-կամաց վեր են ածվում միջազգային ոստիկանական ուժերի, ինչն իր հերթին վիրավորում է սերբերի ազգային արժանապատվությունը եւ շիկացնում մթնոլորտը: Սերբական հրաբուխը եռում է, ծուխն արդեն դուրս է հորդում խառնարանից, եւ միակ հարցականն այն է, թե կհաջողվի՞ կանխել լավայի ժայթքումը:

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Կիպրոսը պատրաստ է բանակցությունները վերսկսել կիպրացի թուրքերի հետ

Սեպտեմբերի 9-ին Եվրամիության նախագահ Լյուքսեմբուրգի արտաքին գործոց նախարար Ժակ Փուսը տեսակցություն է ունեցել Կիպրոսի իր պաշտոնակից Իոանիս Քասուլիդեսի հետ, որից հետո հայտարարել է, թե Նիկոսիայի իշխանությունները պատրաստ են վերսկսել բանակցությունները կիպրացի թուրքերի հետ: Կիպրոսի արտգործնախարարը հայտնել է նաեւ, թե նախագահ Գլավկոս Քլերիդեսը պատրաստակամություն է հայտնել կիպրացի թուրք ներկայացուցիչներ ընդգրկելու Եվրամիության հետ բանակցող պատվիրակության կազմում, սակայն այդ դիմումին ցարդ պատասխան չի տրված: Փուսն ավելացրել է նաեւ, որ պետք է առանձնակի մոտենալ Եվրամիությանն անդամակցելու համար Կիպրոսի եւ Թուրքիայի ներկայացրած դիմումներին եւ ընդգծել է, թե Կիպրոս–Եվրամիություն բանակցությունները ոչ մի առնչություն չպետք է ունենան Կիպրոսի օրինական իշխանությունների եւ Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքերի միջեւ ընթացող բանակցությունների հետ: «ԵՐԵՎԱՆ»

ՆԱՏՕ-ին Լեհաստանի անդամակցելը կարժենա 735 մլն դոլար

10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, VOA: Լեհաստանը հաստատեց երկրի զինված ուժերն առաջիկա 15 տարիների ընթացքում արդիականացնելու ծրագիրը, որի համաձայն բանակի թվաքանակը այդ ընթացքում 220 հազարից կկրճատվի մինչեւ 180 հազար, իսկ զինվածությունը կդառնա ՆԱՏՕ-ի նորմերին համապատասխանող: Զինված ուժերում ծառայության տեւողությունը նույնպես կկրճատվի եւ 1,5 տարվա փոխարեն կդառնա 1 տարի: Ըստ պաշտպանության նախարարության գնահատականի, ՆԱՏՕ-ին անդամակցելը երկրին կարժենա 735 մլն դոլար:

ԱԴՐԲԵՋԱՆ

Խոշոր գործարքներ ու նոր կազմակերպություններ ոչ էներգետիկ ոլորտներում

Ադրբեջանում շարունակվում են բանկային համակարգի գործունեության ծավալների եւ շրջանակների ընդլայնումն ու արտասահմանյան կապիտալի մուտքը երկրի տնտեսություն: Այսպես, ադրբեջանա-թուրքական «Բաքու Կոկա-կոլա բոթլերզ» ընկերությունը համաձայնագիր է կնքել Համաշխարհային բանկի խմբի անդամ Միջազգային ֆինանսական կորպորացիայի (ՄՖԿ) հետ, որի ներդրումները կկազմեն 5.8 մլն դոլար: Այս գումարից 3.5 մլն դոլար կհատկացվի 5 տարվա վարկի տեսքով: Մնացած 2.3 մլն-ը օտարերկրյա ուղղակի ներդրում է, որը ներկայացնելով՝ ՄՖԿ-ն կդառնա ընկերության համատերերից: ՄՖԿ-ին կպատկանի ընդհանուր նախագծի 10 տոկոսը: Սա կլինի Ադրբեջանի ոչ էներգետիկ մասնավոր հատվածում առաջին ուղղակի օտարերկրյա ներդրումը:

Այս օրերին Բաքվում տեղի է ունեցել եւս մեկ տնտեսական խոշոր իրադարձություն: Ադրբեջանում սկսեց գործել Կազմակերպական միջբանկային արժութային շուկան (ԿՄԱՇ): Ի տարբերություն արդեն գոյություն ունեցող բորսայական արժութային շուկայի, ուր արգելված էր ոչ ռեզիդենտ բանկերի մուտքը, ԿՄԱՇ-ի անդամ կարող են դառնալ բոլոր բանկերը, որոնք կոլեկտիվ համաձայնագիր կկնքեն եւ արժութային գործունեության արտոնագիր կունենան:

Արդեն այսօր Ադրբեջանի գրեթե բոլոր առեւտրային եւ երկրում գործող 8 արտասահմանյան բանկերը նախագծի նկատմամբ հատուկ ուշադրություն են ցուցաբերում: Սակայն, եթե մինչեւ այսօր արժութային շուկայի բորսայական հատվածի մասնակիցները իրականացվող գործարքների նկատմամբ մեծ ռիսկի չէին ենթարկվում, ապա վերոհիշյալ շուկայի դեպքում պատասխանատվությունը արդեն ամբողջովին նրանց վրա է: Ադրբեջանի ազգային բանկի խորհրդի նախագահը տեղեկացրել է, որ այս շուկան ֆիզիկապես կգործի միասնական միջբանկային համակարգչային տարածության ձեւով: Սա, ինչ խոսք, խոշոր քայլ է բանկային համակարգում ինֆորմացիայի փոխանակման, միջբանկային կապերի զարգացման, փոխադարձ օգնության ապահովման գործում: Նման շուկայի գոյությունը լավ խթան է նաեւ օտարերկրյա բանկերի՝ երկրի տնտեսություն մուտք գործելու խնդրում:

ԱՐ. Մ.

Մերօրյա ծովահենները նույնիսկ հրթիռներ ունեն

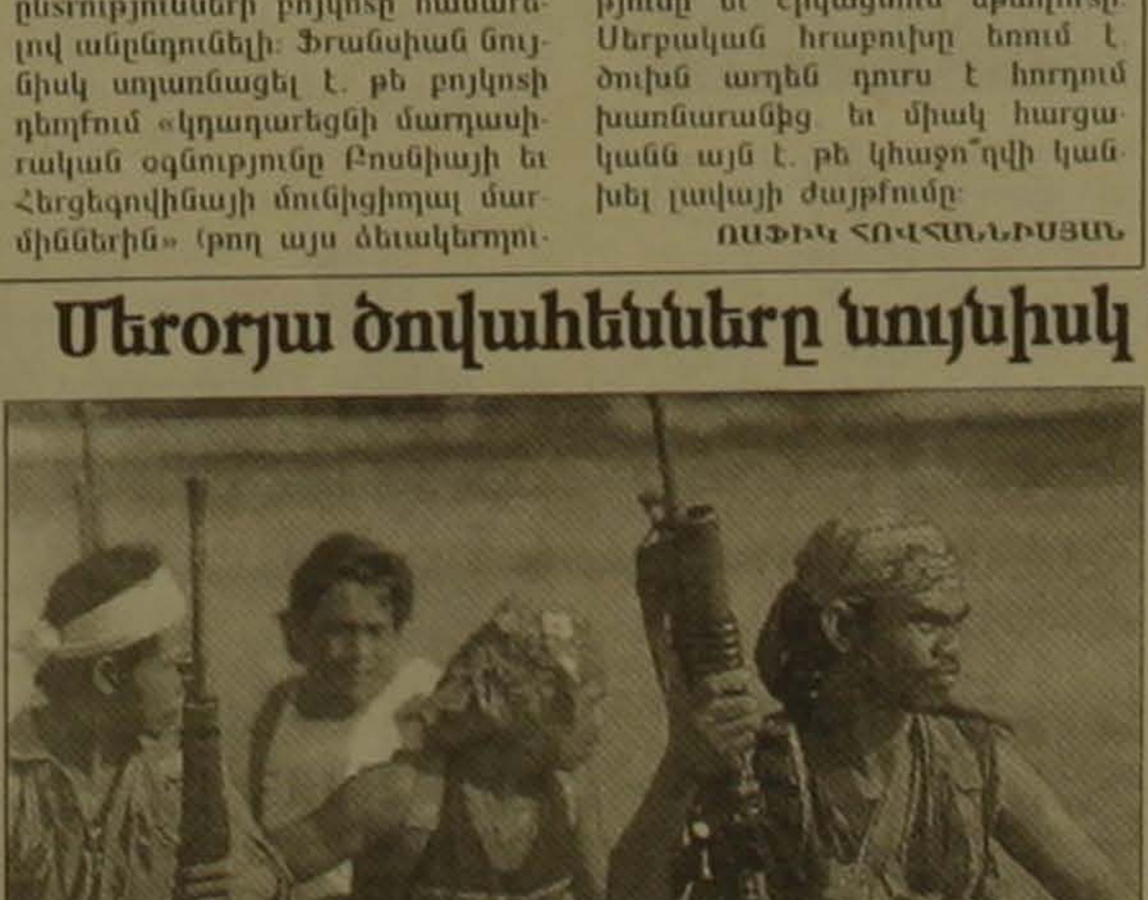

Ծովահենների մասին մեր ավանդական պատկերացումները կապված են արկածային վեպերում նկարագրված առագաստանավերի եւ պատրույգավոր հրացանների հետ: Բայց այսօր հազվադեպ կարելի է տեսնել առագաստանավեր, իսկ ծովահենները շարունակում են կողոպտել մարդկանց, ընդսմին օգտագործելով ինքնաձիգներ եւ արդիական այլ զինատեսակներ: Եթե 18-րդ դարում ծովահենները գործում էին գլխավորապես Կարիբյան ավազանի կղզիների մոտակայքում, ապա նրանց մերօրյա ժառանգորդներին կարելի է հանդիպել Աֆրիկայի արեւմտյան ափերի մոտ եւ Բրազիլիայի ծովափնյա գոտում, Միջերկրական ծովում զբոսաշրջության կենտրոն Կորֆու կղզու շրջանում, ինչպես նաեւ Աֆրիկյան եղջյուրի մերձակայքում Սոմալիի ափերի մոտ: Բայց ծովահենների համար կողոպուտի հիրավի իդեալական պայմաններ գոյություն ունեն Հարավչինական ծովում, Ֆիլիպինների եւ Ինդոնեզիայի գրեթե անբնակ բազմաթիվ կղզիների մոտերքում: Այդ տարածաշրջանում նավերն ավելի հաճախ են անհետանում, քան Բերմուդյան եռանկյունու ջրերում:

Նորօրյա ծովահենները մշտապես հայտնվում են անսպասելի կերպով: Այսպես, անգլիական ձկնորսանավերից մեկի նավապետ Ալան Մակդաուելն անչափ զարմացավ, երբ ավազակային հարձակման ենթարկվեց Ինդոնեզիայի Սումատրա կղզու ափերից ոչ հեռու: Մոտեցող նավարկող ինդոնեզական պարեկանավն ապահովության զգացում էր ներշնչել Մակդաուելին, բայց չհասցրեց օգնության հասնել: Չախորդ նավապետը, սակայն, ավելի շատ դժգոհում է այն բանից, որ ներկայումս առեւտրանավերում զենք պահելն արգելվում է (անցյալում դա թույլատրվում էր), եւ նավերի անձնակազմերը մնում են փաստորեն անպաշտպան:

Մինչդեռ 20-րդ դարի ծովահեններն իրենց զինատեսակներով չեն զիջում աֆրիկյան կամ ասիական երկրների կանոնավոր բանակների սպառազինությանը: Թրերին եւ պատրույգավոր հրացաններին փոխարինել են ինքնաձիգ զենքերը եւ նույնիսկ հրթիռակայանքները, իսկ առագաստանավերին՝ արագընթաց մոտորանավակները: Միայն աֆրիկացի ծովահեններն են, որ առաջվա պես գործում են պողպատյա թրերով եւ նավարկում ավանդական մակույկներով պիրոգներով:

«Թայմ» հանդեսի տեղեկատվության համաձայն, միայն վերջին կես տարում ծովահենները 79 ելուզակային հարձակում են կատարել նավերի վրա: Սակայն մասնագետները պնդում են, որ իրականում կողոպուտների թիվը շատ ավելի մեծ է եղել: Պարզապես նավատերերից ոմանք նախընտրում են չխոսել նավի կողոպտման եւ առեւանգման մասին, քանի որ երբեմն նոր նավ գնելն ավելի էժան է նստում, քան հինը գտնելը:

Այսօր ծովահեններին հետաքրքրում են առաջին հերթին թմրադեղերը, թեեւ Պարսից ծոցի ելուզակները հաճույքով «վերցնում են» նաեւ հակատանկային զենքեր, իսկ Արեւմտյան Աֆրիկայի ափամերձ ջրերում գործող կողոպտիչները չեն խորշում ոչնչից, թռցնելով նույնիսկ փրկագոտիները: Մինչդեռ բրազիլացի ծովահենները նախընտրում են արդիական տեխնոլոգիաներով ստեղծված ապրանքները, որոնք հնարավոր է իրացնել սեւ շուկայում: Ինչպես հաղորդում է «Կոմսոմոլսկայա պրավդան», ծովահենային բիզնեսը շատ հավես զբաղմունք է դարձել հարավչինական ափերի քաղաքներում, որտեղ այն փաստորեն վայելում է տեղական իշխանությունների հովանավորությունը: Այնտեղ ելուզակներն իրացնում են կողոպտված ապրանքը, ներկում նավերը, բուժում վերքերը եւ պատրաստվում նոր հարձակումների:

Շուրջ երկու հարյուր տարի առաջ նույնպիսի վիճակում էին նաեւ անգլիացի ծովահենները, որոնք Մեծ Բրիտանիայի թագավորի պաշտպանության տակ էին եւ իսպանացիներին կողոպտելու ու սպանելու համար ոչ թե բանտարկվում էին կամ կախաղան հանվում, այլ ստանում ազնվական տիտղոսներ եւ բոլոր մեղքերի թողություն: Իսկ երկրի գանձարանը հարստանում էր իսպանական պեսետներով եւ ոսկով:

Ծովահենների դեմ փաստորեն անհնար է պայքարել: Միայն «20-րդ դարի ծովահենները» ֆիլմում է, որ խորհրդային անվեհեր մեխանիկներն ու նավաստիները կարողանում են խորտակել ելուզակների նավը: Իրականում տեխնիկական նորագույն միջոցներով հանդերձավորված ծովահենային նավերն անորսալի են: Ու թեեւ Սինգապուրը, Մալայզիան եւ Ինդոնեզիան լրջորեն որոշել են տարածաշրջանում արմատախիլ անել ծովահենությունը, դժվար թե դա նրանց հաջողվի:

Դ. Ք.

ԱԶԳ մշակույթ

Տարիներ առաջ, երբ Արամ Խաչատրյան համերգասրահում կայանալիք իմ համերգից մի քանի օրեր առաջ մարեցին դահլիճի լույսերը, ես միանշանակորեն հասկացա, որ վտարված եմ այս դահլիճից։

Վաղուց էի սպասում, որ Արամ Խաչատրյան համերգասրահի լույսը նորից վառվի երաժիշտներիս համար։ Այդ դահլիճում 1991-ից ի վեր սգիտության, եսասիրության, հայ մշակույթի նկատմամբ ատելության մութն է իջնել։ Ուրախ եմ, որ լույսը ռանցի կերպով հռչակել է իրեն այդ դահլիճի լիիրավ տեր։ Ես այն արվեստագետը չեմ, որ կախման մեջ լինեմ Լորիս Ճգնավորյանից՝ այդ դահլիճում ելույթ ունենալու համար։

Հովհաննես Չեքիջյան

Հայրենասեր չի համարվում նա, ով միանձնյա սեփականացնում է դահլիճը, արգելակելով հայրենյաց մշակույթի այլ համույթների ստեղծագործական աշխատանքը։ Նման երեւույթ աշխարհում չկա։ Աշխար- դրա մասին խոսելու պլաններս փոխվել են»։ Դա նրա մարդկանց վերաբերվելու ոճն է։

Ճգնավորյանի հայ երաժշտական մշակույթին հասցրած մեծ վնասներից մեկն այն է, որ ստեղծելով «իր» երկրորդ նվագախումբը, համախմբելով իր շուրջ 200 երաժշտից ավելի, նա բոլոր այլ կոլեկտիվներից ռադիոյի, օպերայի սիմֆոնիկ նվագախմբերից, այլ համույթներից «փախցնում» է կատարողներին եւ այդպիսով արհեստականորեն կաղ-

Երաժշտական կարեւորագույն օջախը պիտի պատկանի բոլորին

ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանի որոշումը Արամ Խաչատրյան համերգասրահի վերաբերյալ

Ս. թ. սեպտեմբերի 8-ին ՀՀ վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը որոշում ընդունեց ՀՀ նախարարների խորհրդի 1991 թ. սեպտեմբերի 10-ի կարգադրության ուժը կորցրած ճանաչելու մասին։ Նախարարների խորհրդի հիշյալ կարգադրության համաձայն, Արամ Խաչատրյան համերգասրահի տնօրենությունը հանձնվում էր Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբին։ Որոշման մեջ նշվում է, թե «հաշվի առնելով, որ բազմաթիվ ստեղծագործական համույթներ, խմբեր եւ անհատ կատարողներ ցանկություն ունեն իրենց արվեստն ըստ արժանվույն ներկայացնել Արամ Խաչատրյանի անվան մեծ համերգասրահում, Հայաստանի մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունը պիտի ապահովի Արամ Խաչատրյանի անվան մեծ համերգասրահի առավել նպատակային օգտագործումը ստեղծագործական գործունեության հավասար պայմաններով ծառայեցնելով ֆիլհարմոնիկ եւ ժողովրդական համույթների, խմբերի, անհատ կատարողների փորձերին ու ելույթներին։ Այդ կապակցությամբ սահմանված կարգով հաստատել Արամ Խաչատրյանի անվան մեծ համերգասրահի օգտագործման կարգը»։

Սեպտեմբերի 11-ին Հայաստանի ժուռնալիստների միությունում ասուլիս կայացավ, որի դրդապատճառն էին ՀՀ վարչապետ պրն Քոչարյանի հիշյալ որոշումը եւ Լորիս Ճգնավորյանի հրաժարականը։ Ասուլիսի ընթացքում պրն Ճգնավորյանը ներկաներին ծանոթացրեց իր հրաժարական-դիմումի բովանդակությանը, ապա պատասխանեց ներկաների մի քանի հարցերին։

Վարչապետի որոշման մասին իրենց կարծիքն են արտահայտում մշակույթի մի քանի գործիչներ։

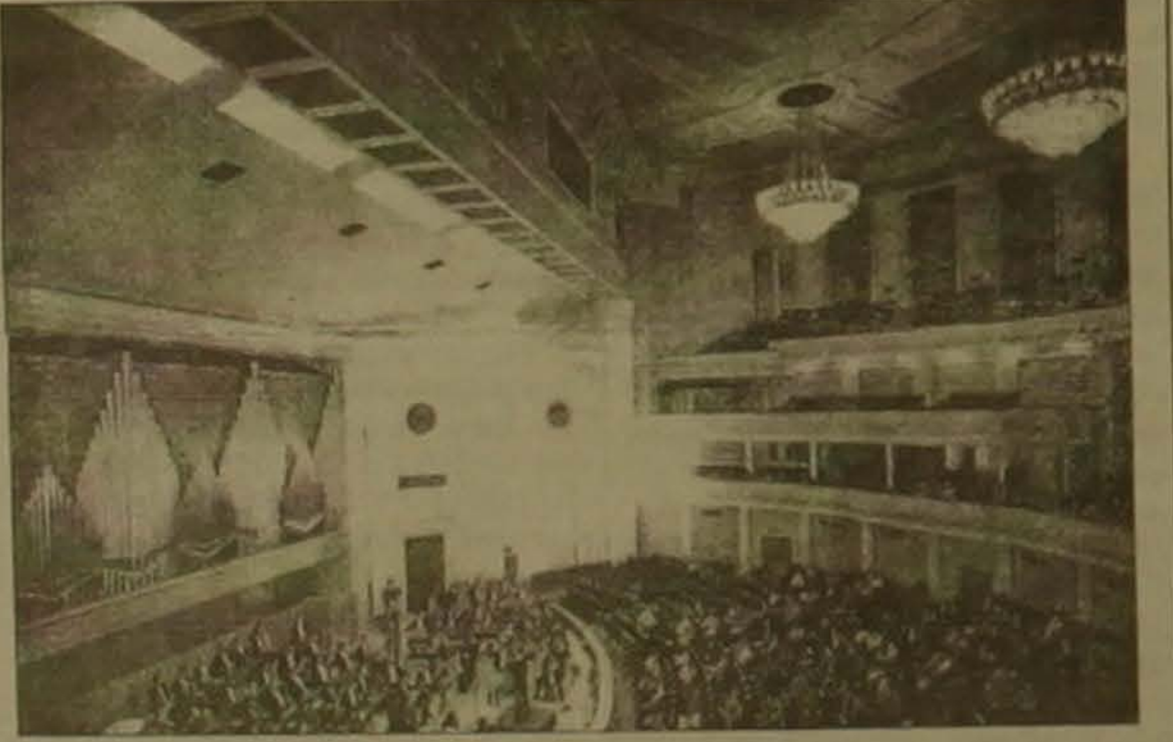

հաղթահարում, վերադառնում է։

Տիգրան Մանսուրյան

Հայֆիլհարմոնիայի Արամ Խաչատրյան մեծ համերգասրահը ժողովրդին է պատկանում, այլ ոչ մեկ անձ Լորիս Ճգնավորյանին։ Դա ժողովրդի եւ պետության մշակութային հարստությունն է։ Հիշում եմ ինչպես մի անգամ Արամ Խաչատրյանը ոստիկ զայրույթով ասաց. «Չեմ հասկանում, աշխարհի մասնավորապես Լոնդոնի հայությունը ինչո՞ւ է այդպես հովանավորում Լորիս Ճգնավորյանին, երբ այդքան խելապես տաղանդավոր երաժիշտներ կան հովանավորման կարոտ»։ Բացի այդ, ինչպե՞ս է ստացվում, որ հայրենասերի կուրծք ծեծողը Ճգնավորյանը, հրաժարական է տալիս սիմֆոնիկ նվագախմբից։ Չէ՞ որ նվագախումբը նրա ձեռքից ոչ ոք չի վերցնում, նա պարտավոր է աշխատել բոլորի հետ հավասար պայմաններում, սա է իսկական հայրենասիրությունը։ Իսկ եթե նա բյուրիմացաբար կարծում է, թե առանց իրեն Հայաստանում սիմֆոնիկ արվեստ չի լինի իր գործն է։ Հայաստանը միշտ ունեցել է բարձրամակարդակ սիմֆոնիկ նվագախումբ, որի ղեկին կանգնած են եղել իրապես բարձր պրոֆեսիոնալ դիրիժորներ, այլ ոչ պատահական մարդիկ։

Ունեցել է եւ կունենա։

Գեւորգ Անեմյան

Ես շնորհակալ եմ մեր կառավարությանը ֆիլհարմոնիայի Արամ Խաչատրյան դահլիճի վերաբերյալ 1991 թ. խիստ անարդարացի որոշման ուժը կորցրած ճանաչելու համար։

Նախքան Լորիս Ճգնավորյանի հայտնվելը 30 տարի շարունակ հարյուրավոր համերգներ եմ տվել այդ դահլիճում։ Սակայն 1991-ի այդ, իր բնույթով հակամշակութային որոշումից հետո դահլիճի տերն ու տիրականը Ճգնավորյանը դարձավ։ Իսկ Չեքիջյանը այդտեղ համերգ տալու համար նրան պիտի խնդրեր եւ վճարեր Ճգնավորյանի քմահաճույքի չափով, որ Հայաստանի պետական ակադեմիական երգչախումբը ելույթով հանդես գա այդ բեմում։

Էլ չեմ ասում, որ նրա գալով բեմը բացարձակ պիտանի չդարձավ կամերային մենահամերգների համար, այլ հարմարեցված է միայն սիմֆոնիկ նվագախմբի ելույթներին։ Ինչո՞ւ պիտի ես վճարեմ այն անձնավորությանը, որն անարդա- հի ոչ մի սիմֆոնիկ նվագախումբ չունի «իր», «սեփական» դահլիճը ի վնաս պետության եւ ժողովրդի մշակութային շահերի։ Միջազգային ընդունված կարգ կա. ցանկացած սիմֆոնիկ նվագախմբի փորձաժամը 3-4-ն է, դրանով իսկ հնարավորություն է տրվում մյուսներին նորմալ աշխատելու։ Դեռեւս 1991 թ. ՀՀ նախագահ Տեր-Պետրոսյանի հետ հանդիպման ժամանակ, հիշում եմ, նա իր դժգոհությունը հայտնեց հիշյալ տխրահռչակ, վնասակար որոշման մասին եւ նրա հիման վրա բարգավաճած ճգնավորյանական մենաշնորհին։ Բայց մշակույթի նախկին նախարար պրն Հակոբ Մովսեսը ոչինչ չձեռնարկեց գործը ճիշտ հունի մեջ դնելու համար։

Չուրանալով այն լավը, ինչ արել է Ճգնավորյանը, անշուշտ, պետք ողջունենք կառավարության այսօրվա որոշումը. քանզի դրականը դրական, բայց Լորիս Ճգնավորյանի եսակենտրոնությունը, այն քաղաքականությունը ֆիլհարմոնիայի Արամ Խաչատրյան դահլիճի համերգային կյանքի վերաբերյալ, որն ինքն իրեն մենաշնորհել է, բացառիկ աբսուրդի են հասնում։

Աբսուրդ է նաեւ նրա հայտնած այն միտքը, թե իբր նրա հետ ոչ ոք աշխատել չի ուզում։ Անձամբ ես փորձ արեցի, բայց նա պարզապես խաբեց ինձ։ 1992-ին գրավոր հրավեր ուղղեց ինձ Արամ Խաչատրյան սրահում համերգներ տալու համար։ Գրավոր հայտնեցի պատրաստակամությունս։ Ծրագրեր պատրաստեցի։ Երկար լռելուց հետո մի օր բերանացի ասաց. «Հիմա ժամանակը չի րերի հոգս ստեղծում։ Նման զարհուրելի փաստ չկա ոչ մի երկրում։ Անհանդուրժելի է։

Ես շատ ուրախ եմ, որ ՀՀ վարչապետ պրն Ռոբերտ Քոչարյանը, հասկանալով իրավիճակի էությունը, արդարացի որոշում է ընդունել, որով մշակույթի նախարարությունն իրավունք է տալիս օգտագործել ֆիլհարմոնիայի Արամ Խաչատրյան դահլիճը ինչպես որ հարկն է։ Լորիս Ճգնավորյանը ոչ մի իրավունք չունի ինքը որոշելու, թե ո՞վ պետք է մտնի այդ դահլիճը, իսկ ով՝ ոչ։ Ուզում եմ անդրադառնալ նաեւ այն տգեղագույն երեւույթին, որ Ճգնավորյանը իր մրցակիցներից վախենալով եւ ուրիշ միջոց չունենալով հայ մշակույթի գործիչների դեմ «մթով» է պայքարում։ 1997 թ. հուլիսի 23-ին Արամ Խաչատրյան սրահում իմ ելույթի ժամանակ, երբ հնչում էր Չայկովսկու թիվ 5 սիմֆոնիան, դահլիճում լույսը մարեց։ Իհարկե, երաժիշտները չընդհատեցին նվագել, բայց... համերգից հետո (որին ներկա էին Հայաստանում Ռուսաստանի Դաշնության դեսպանը եւ իր տիկինը) տիկին Ուտնովան շնորհավորելով ինձ՝ ասաց. «Մենք ներկա ենք լինում գրեթե բոլոր համերգների, երբ չափ է տալիս Ճգնավորյանը, դահլիճի լույսը երբեք չի մարում։ Երեւի դա ինչ-որ մեկին պետք է»։

Հուսով եմ, որ Արամ Խաչատրյան համերգասրահը կվերագտնի իր նորմալ ստեղծագործական կյանքը եւ այնտեղից վտարված կոլեկտիվները նորից կանոնավոր աշխատանքի հնարավորություն կունենան։

Օհան Դուրյան

ԳՅՈՒՄՐԻ

Շիրակ-Լոռի մշակութային օրերի փառատոնը բացվեց

ԳՅՈՒՄՐԻ, 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Իր հնգամյա հոբելյանը տոնեց Շիրակ-Լոռի մշակութային օրեր փառատոնը։

Սեպտեմբերի 11-ին Շիրակի մարզի եւ Գյումրիի հասարակայնության ներկայացուցիչները մարզկենտրոնի մատույցներում դիմավորեցին Լոռու մարզի պատվիրակությանը։ Ողջույնի խոսքեր փոխանակեցին Շիրակի մարզպետ Ա. Գոմցյանը եւ Լոռու մարզպետ Վ. Խաչատրյանը։ Ապա գեղագիտական դաստիարակության կենտրոնի ցուցասրահում տեղի ունեցավ Վանաձորի կերպարվեստագետների վերջին տարիների ստեղծագործությունների ցուցահանդեսի բացումը։

Այնուհետեւ վանաձորցի եւ գյումրեցի մտավորականները հաղորդակից դարձին իրենց մտահոգություններն ստեղծագործող արվեստագետների հոգսերի ու նոր մտահղացումների շուրջ, ծանոթացան միմյանց նոր գործերին։

Վանաձորի հումորի եւ երգիծանքի թատրոնի արտիստները հանդիսությունների տանը ներկայացրին Լոռվա երգիծանքի լավագույն նմուշներ։ Վաղը մարզի երաժշտասերները կունկնդրեն Վանաձորի կամերային երգչախմբին։ Թատերական հրապարակում իրենց արվեստը կցուցադրեն «Զորովել» ժողովրդական երգի-պարի անսամբլը, մանկական պարի եւ «5+» համույթները։ Նույն օրը տեղի կունենա մշակութային օրերի փակման հանդիսությունը։

Փոխադարձ այցով շիրակցիները Լոռվա մարզում կհյուրընկալվեն սեպտեմբերի 16–17-ը։

Երգչուհու բենեֆիսը

Արուս Գուլանյան՝ բուժքույր եւ արվեստագետ

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ։ Երեւանում ասես էլ ծաղիկ չմնաց, որ չբերեին Թովմաս Պողոսյանի ղեկավարած «Սայաթ Նովա» աշուղական անսամբլի մեներգչուհի Արուս Գուլանյանին, որի անդրանիկ ստեղծագործական երեկոն կայացավ սեպտեմբերի 10-ին, կամերային երաժշտության տանը։ Նրան նվագակցեցին «Սայաթ Նովա» խումբը եւ Նորայր Դավթյանի ղեկավարած անսամբլը։ Երգչուհին ներկայացրեց Սայաթ-Նովայի, Ջիվանու, Շիրինի, Շերամի, Աշոտի, մեր մյուս դասական գուսանների ու ժամանակակից հեղինակների երգերի մի գեղեցիկ փունջ։ Երգերից մեկի ժամանակ նրան միացան երկու դուստրերը, իսկ հայկական բանակում ծառայող տղան մոր ելույթին հասավ համերգի երկրորդ բաժնում։

Արուս Գուլանյանը մասնագիտությամբ բուժքույր է, աշխատել է Երեւանի ուռուցքաբանության կենտրոնում, սակայն ամենուր նրան ուղեկցել է երգը, որովհետեւ երգում է մանկուց, իսկ մասնագետների կարծիքով շարունակում է այն ավանդները, որոնք հայկական երգարվեստ են բերել Շողիկ Սկրտչյանը, Արաքսյա Գյուլզադյանը, Լուսիկ Քոչյանը, Օֆելյա Համբարձումյանը, Ասդիկ Քամալյանը։ Երգում ու երգ են հորինում նրա բոլոր զավակները։

Արուսը Արցախի պատերազմի օրերին շրջել է մարտնչող երկրի թեժ կետերում, իր գեղեցիկ ձայնով ոգեշնչել հայրենի հողի պաշտպաններին։

Համերգի ընթացքում հանդես եկան հանրապետության անվանի երաժշտագետներ, որոնք բարձր գնահատեցին նրա կատարողական արվեստը։

«Արուսի ձայնը գեղեցիկ է ու ջինջ մեր աղբյուրների պես, Արուսի սերը երգի հանդեպ խոր օվկիանոս է, Արուսի երգը հայերեն է ու հայեցի», ասաց Թովմաս Պողոսյանը։

Լիվերպուլում նշվեց Մակքարտնիի եւ Լենոնի հանդիպման 40-ամյակը

Առաջին լուրջ խումբը, որտեղ նվագել էր Ջոն Լենոնը, «Քուորիմենն» էր։ Խումբը վերջերս վերամիավորվեց «Բիթլզի» հայրենի քաղաք Լիվերպուլում՝ նշելու 14-ամյա Մակքարտնիի եւ 16-ամյա Լենոնի պատմական հանդիպման 40-ամյա հոբելյանը, որ սկիզբ դարձավ երաժշտական տարբեր ուղղությունների անկրկնելի դարձած քառյակի հիմնադրման։ «Քուորիմենը», ի դեպ, նախընտրել էր

1963 թ., «Բիթլզը» նշում է Մակքարտնիի ծննդյան օրը

«սկիֆլ» ոճը, որն անգլիական ֆոլկի եւ ամերիկյան ռոքաբիլիի ակուստիկական խառնուրդն էր։ Լենոնը այս խմբում կիթառ էր նվագում եւ երգում։

Հոբելյանի օրը հարյուրավոր երկրպագուներ ողջունեցին «Քուորիմեն»-ի կենդանի մնացած անդամներին, որոնք զբոսնում էին Լիվերպուլի Սուրբ Պետրոս եկեղեցու շուրջ իրենց այն օրերի վարորդի բեռնատարով։

Իսկ ինչպե՞ս էր տեղի ունեցել «Բիթլզի» երկու սյուների հանդիպումը։ 1957-ի հուլիսի 6-ին եկեղեցական ճաշկերույթում, որտեղ նվագում էր «Քուորիմենը», Իվան Վոան անունով պատանին միմյանց է ծանոթացնում իր ընկերներին՝ Լենոնին եւ Մակքարտնիին։ Այդ օրը եկեղեցու բակում ցուցադրվում էր դել Վիկինգսի «Come Go With Me» ստեղծագործությունը։ Լենոնը մոռացել էր բառերը, սակայն բնավ էլ չշփոթվելով իր սեփականն է հորինում՝ խորապես ազդելով Մակքարտնիի վրա։

Ներկայացումից հետո Մակքարտնին իր հերթին մեծ տպավորություն է թողնում Լենոնի վրա՝ նրան սովորեցնելով Կոխրենի «Twenty Flight Rock» երգի բառերն ու ակորդները։ Մի քանի օր անց Լենոնը խնդրում է Մակքարտնիին միանալու խմբին, որը վերջիվերջո ծավալվում է՝ դառնալով «Բիթլզ»։

Վերակենդանացած «Քուորիմենի» անդամները պատմական այս հանդիպման կապակցությամբ նախկին տեսքի էին բերել եկեղեցու բակը, ուր նորից կատարելով «Come Go With Me»-ն՝ հիացմունք պատճառեցին «Բիթլզի» ավելի քան 500 երկրպագուների։

Այդ օրը հաղորդագրություններ ստացվեցին թագուհի Էլիզաբեթ 2-րդից, վարչապետ Թոնի Բլերից, Լենոնի այրուց՝ Յոկո Օնոյից եւ նորերս ասպետի կոչման արժանացած Մակքարտնիից։ Օնոն, մասնավորապես գրել էր. «Ջոնն ու Փոլը շքեղ մենեստրելներ էին, որոնք սիրո խոսքը տարածեցին ողջ աշխարհով», տեղեկացնում է «Սայփրըս Ուիքլի» հանդեսը։

ԱՐ. Մ.

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ ֆուտբոլիստները չդիմացան լարվածությանը

Եվ օրինաչափ պարտություն կրեցին

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Սեպտեմբերի 10-ին ֆուտբոլի Հայաստանի ազգային հավաքականն աշխարհի առաջնության ընտրական մրցաշարի նախավերջին հանդիպումն անցկացրեց, ուժերը չափելով Գերմանիայի ընտրանու հետ։ Մեր տղաները 75 րոպե շարունակ հաջողությամբ էին զսպում ահեղ մրցակցի ճնշումը, բայց վերջին 15 րոպեներին չդիմացան լարվածությանը։

Դորտմունդում կայացած մրցամարտը մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել։ Տեղի ֆուտբոլասերները անհամբերությամբ էին սպասում Յուրգեն Քլինսմանի գոլին։ Այս ֆուտբոլիստը հավաքականի կազմում վերջին անգամ գոլի հեղինակ էր դարձել անցյալ տարվա հոկտեմբերին... Երեւանում։ Գերմանացիների թիվ 10-ը չհիասթափեցրեց երկրպագուներին, դառնալով իր թիմի առաջին երկու գոլերի հեղինակը։ Չարկ է նշել, որ Քլինսմանին անհատական հսկողության տակ էր առել գյումրեցի Հարություն Վարդանյանը, որը հիմնականում կարողանում էր չեզոքացնել ռմբարկուին։ Սակայն հաճախ նա կորցնում էր գերմանացուն, որն էլ ազատ մնալով նոր երանգ էր տալիս խաղընկերների գրոհներին կամ էլ մասնակցում դրանց եզրափակմանը։ Հանդիպումն այնքան արագ տեմպով էր ընթանում, որ հայ պաշտպանները [illegible] շունչ քաշել։ Ա[illegible] խաղի ընթացքին տեղ[illegible] էր միջամտել դարպասապահ Ռոման Բերեզովսկին եւ եթե նրա վարպետությունը չլիներ, հաշիվը կարող էր ավելի խոշոր լինել։ Խաղավերջում լարվածությունը գագաթնակետին հասավ։ Նույնիսկ 2-0 հաշվի դեպքում գերմանացիները չէին խորշում կոպիտ պայքարից, ինչն էլ, բնականաբար, նյարդայնացնում էր մեր ֆուտբոլիստներին։ Նյարդերի այս յուրօրինակ պատերազմում հաղթող դուրս եկան տանտերերը, որոնք խաղավերջում եւս երկու անգամ ստիպեցին մեր ֆուտբոլիստներին խաղը վերսկսել դաշտի կենտրոնից։ Աչքի ընկան Թոմաս Հյոսլերը եւ Ուլֆ Կիրստենը։ Դրանից հետո նոր գոլեր չգրանցվեցին եւ դանիացի մրցավար Միքելսենի եզրափակիչ սուլոցն արձանագրեց վերջնական հաշիվը 4-0։

Իհարկե, դժվար է մեղադրել տղաներին այս պարտության համար, քանզի նրանց մրցակիցը աշխարհի լավագույն հավաքականներից մեկն էր։ Սակայն, կարծում ենք, արդյունքը կարող էր այնքան էլ խոշոր չլինել, եթե մեր ֆուտբոլիստները եվրոպական չափանիշներին համապատասխան ֆիզիկական պատրաստվածություն ունենային եւ ընտելացած լինեին կոշտ (ոչ թե կոպիտ) պայքարին։ Նույն պատմությունը կրկնվեց նաեւ երիտասարդական հավաքականների մրցավեճում։ Գոլերի մեծամասնությունը գրանցվեց վերջին րոպեներին։ Իսկ խաղի հաշիվն է 7-0։

Գերմանացիները չէին խորշում կոպիտ պայքարից

Եվրոպա

Խումբ 1

Դանիա-Խորվաթիա՝ 3-1

Բոսնիա-Հերցեգովինա-Սլովենիա՝ 1-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Դանիա	7	5	1	1	14-6	16
2. Հունաստան	7	4	1	2	11-4	13
3. Խորվաթիա	7	3	3	1	14-11	12
4. Բոսնիա	8	3	0	5	9-14	9
5. Սլովենիա	7	0	1	6	4-17	1

Խումբ 2

Վրաստան-Իտալիա՝ 0-0

Անգլիա-Մոլդովա՝ 4-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Անգլիա	7	6	0	1	15-2	18
2. Իտալիա	7	5	2	0	11-1	17
3. Լեհաստան	6	2	1	3	7-9	7
4. Վրաստան	6	1	1	4	3-9	4
5. Մոլդովա	6	0	0	6	2-17	0

Խումբ 3

Նորվեգիա-Շվեյցարիա՝ 5-0

Հունգարիա-Ադրբեջան՝ 3-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Նորվեգիա	8	6	2	0	21-2	20
2. Հունգարիա	7	3	2	2	9-7	11
3. Ֆինլանդիա	7	3	1	3	10-11	10
4. Շվեյցարիա	7	2	1	4	6-12	7
5. Ադրբեջան	7	1	0	6	3-17	3

Խումբ 4

Բելառուս-Ավստրիա՝ 0-1

Շվեդիա-Լատվիա՝ 1-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ավստրիա	9	7	1	1	13-4	22
2. Շոտլանդիա	9	6	2	1	13-3	20
3. Շվեդիա	9	6	0	3	15-9	18
4. Լատվիա	9	3	1	5	10-12	10
5. Էստոնիա	9	1	1	7	4-15	4
6. Բելառուս	9	1	1	7	5-17	4

Խումբ 5

Լյուքսեմբուրգ-Կիպրոս՝ 1-3

Բուլղարիա-Ռուսաստան՝ 1-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բուլղարիա	7	6	0	1	16-5	18
2. Ռուսաստան	7	4	2	1	15-3	14
3. Իսրայել	8	4	1	3	9-7	13
4. Կիպրոս	7	2	1	4	8-15	7
5. Լյուքսեմբուրգ	7	0	0	7	2-20	0

Խումբ 6

Սլովակիա-Հարավսլավիա՝ 1-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Իսպանիա	8	6	2	0	21-4	20
2. Հարավսլավ.	9	6	2	1	24-7	20
3. Սլովակիա	8	5	1	2	17-9	16
4. Չեխիա	8	3	1	4	12-6	10
5. Ֆարերներ	9	2	0	7	9-28	6
6. Մալթա	8	0	0	8	2-31	0

Խումբ 7

Սան Մարինո-Թուրքիա՝ 0-5

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Հոլանդիա	7	6	0	1	26-4	18
2. Բելգիա	7	5	0	2	17-9	15
3. Թուրքիա	7	4	1	2	21-9	13
4. Ուելս	7	2	1	4	18-18	7
5. Սան Մարինո	8	0	0	8	0-42	0

Խումբ 8

Ռումինիա-Իսլանդիա՝ 4-0

Լիտվա-Իռլանդիա՝ 1-2

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ռումինիա	9	9	0	0	36-3	27
2. Իռլանդիա	9	5	2	2	21-7	17
3. Լիտվա	9	4	2	3	9-7	14
4. Մակեդոնիա	9	4	1	4	21-16	13
5. Իսլանդիա	9	1	3	5	7-16	6
6. Լիխտենշտեյն	9	0	0	9	3-48	0

Խումբ 9

Գերմանիա-Հայաստան՝ 4-0

Ալբանիա-Հս. Իռլանդիա՝ 1-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Գերմանիա	9	5	4	0	19-6	19
2. Ուկրաինա	9	5	2	2	8-6	17
3. Պորտուգալ.	9	4	4	1	11-4	16
4. Հայաստան	9	1	5	3	8-15	8
5. Հս. Իռլանդ.	9	1	4	4	6-9	7
6. Ալբանիա	9	1	1	7	4-16	4

Հարավային Ամերիկա

Չիլի-Արգենտինա՝ 1-2

Պարագվայ-Բոլիվիա՝ 2-1

Կոլումբիա-Վենեսուելա՝ 1-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արգենտինա	14	8	4	2	22-12	28
2. Կոլումբիա	15	8	3	4	22-14	27
3. Պարագվայ	14	8	2	4	18-9	26
4. Չիլի	14	5	4	5	25-18	19
5. Պերու	13	5	4	4	16-15	19
6. Էկվադոր	14	5	3	6	18-16	18
7. Ուրուգվայ	13	5	2	6	12-16	17
8. Բոլիվիա	14	4	5	5	16-17	17
9. Վենեսուելա	15	0	3	12	8-39	3

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Հայաստանի շախմատի հավաքականը՝ աշխարհի առաջնության եզրափակիչում

Հայաստանի Հանրապետության նախագահի միջամտությամբ վերականգնվեց մարզական արդարությունը

Քիշնեւում ավարտված ՖԻԴԵ-ի 68-րդ կոնգրեսի կարեւորագույն որոշումներից մեկն անմիջականորեն առնչվում է Հայաստանի հետ։ Հոկտեմբերին շվեյցարական Լյուցեռն քաղաքում անցկացվելու է աշխարհի շախմատի թիմային 4-րդ առաջնությունը, որին, կանոնադրության համաձայն, պետք է մասնակցեին 10 հավաքականներ։ Ըստ ՖԻԴԵ-ի կանոնագրքի, մասնակցության իրավունք ունեն օլիմպիադայի երեք մրցանակակիրները (Ռուսաստան, Ուկրաինա, ԱՄՆ), մայրցամաքների չեմպիոնները (Բելգիա, Ղազախստան, Եգիպտոս, Կուբա), կազմակերպիչ երկիրը (Շվեյցարիա)։ Եվս երկու հավաքականի կարող է հրավիրել մրցաշարի կազմկոմիտեն (փաստորեն՝ նույն շվեյցարացիները), բայց ՖԻԴԵ-ի նախագահի համաձայնությամբ։

Մարզական ցուցանիշներով այդ տեղերի առաջին թեկնածուն անվերապահորեն Հայաստանն էր, քանի որ եւ համաշխարհային օլիմպիադայում, եւ եվրոպայի առաջնությունում մեր հավաքականը տեղեր էր գրավել անմիջապես այն թիմերի հետ, որոնք ունեին Լյուցեռնի ուղեգիր։ Ահա թե ինչու երկու ամիս առաջ Կահիրեում անցկացված ՖԻԴԵ-ի նախագահական խորհուրդը հանձնարարեց աշխարհի առաջնության կազմակերպիչներին մասնակիցների կազմի մեջ մտցնել Հայաստանը։

Որքան էլ զարմանալի է, շվեյցարացի կազմակերպիչները անտեսելով ՖԻԴԵ-ի ղեկավարության կարծիքը, հրավերներ ուղարկեցին Վրաստանի կանանց թիմին եւ Խորվաթիայի հավաքականին։ Ըստ նրանց, դա պետք է մեծացներ հետաքրքրությունը մրցաշարի նկատմամբ, մասնավորապես, այն առումով, որ Շվեյցարիայում մեծ թվով խորվաթներ են ապրում։

Աներդարությունն այնքան ակնհայտ էր, որ Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, որը, ինչպես հայտնի է, ուշադիր հետեւում է շախմատային իրադարձություններին, ՖԻԴԵ-ի ղեկավարության ուշադրությունը հրավիրեց մարզական սկզբունքների պահպանման անհրաժեշտության վրա։

Ավելացնենք, որ Հայաստանի շախմատային ֆեդերացիան ձգտելով պահպանել բարեկամական մթնոլորտը ՖԻԴԵ-ում, մեր հավաքականի մասնակցությունը չկապեց արդեն հրավիրված երկու թիմերից որեւէ մեկին դուրս թողնելու հարցի հետ։

Եվ ահա, ՖԻԴԵ-ի կոնգրեսը, հաշվի առնելով Հայաստանի Հանրապետության նախագահի դիտողության բացարձակ արդարությունը, միաձայն մասնակից բոլոր 76 երկրների պատվիրակների որոշմամբ, աշխատեց առաջնության մասնակիցների թիվը հասցնել 11-ի, եւ Հայաստանն իրավունք ստացավ Լյուցեռնում վիճարկել աշխարհի թիմային չեմպիոնի կոչումը։

Ընդգծենք, որ կոնգրեսի որոշման համաձայն, շվեյցարացի կազմակերպիչների որեւէ առաջարկության դեպքում աշխարհի առաջնությունը կտեղափոխվի այլ երկիր։

Այսպիսով, մի քանի շաբաթ հետո շախմատասերներին սպասում է աշխարհի կարեւոր ու հետաքրքիր մրցաշար՝ Հայաստանի ուժեղագույն գրոսմայստերների մասնակցությամբ։

ԳԱԳԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ,
ՖԻԴԵ-ի եվրոպական 5-րդ գոտու նախագահ

ՀԵԾԱՆՎԱՎԱԶՔ

«Տուր դե Սեւանի» առաջին փուլում հաղթեց վրացի հեծանվորդը

Այսպիսով «Տուր դե Սեւան» հեծանվավազքը իրականություն դարձավ։ Խորհրդանշական է, որ առաջին անգամ անցկացվող մրցավազքը, որը ընթանում է «Փրկենք Սեւանը» նշանաբանով, մեկնարկեց Երեւանի կենտրոնական՝ Հանրապետության հրապարակում։ Չէ՞ որ Հայաստանի «Կապույտ մարգարիտի» զարկերակի բաբախումը զգացվում է ամբողջ հանրապետությունում։ Նրա «առողջացումը» դարձել է առաջնային նշանակություն ունեցող համազգային խնդիր։ Հասկանալի է, որ Սեւանի փրկության ծրագրին մասնակից դարձան հեծանվորդները։ Հեծանվային մարզաձեւի հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ Ռուբեն Գեւորգյանը եւ Գեղարքունիքի մարզպետ Ռուդիկ Ղուկասյանը որոշեցին կազմակերպել այս միջազգային հեծանվավազքը, որը նախատեսվում է դարձնել ավանդական՝ Սեւանի ափեր կանչելով տարբեր երկրների հեծանվորդների, հետեւապես լճի փրկության խնդրին տալով համամոլորակային նշանակություն։

Հանրապետության հրապարակում «Տուր դե Սեւան» հեծանվավազքի հանդիսավոր բացման ժամանակ մասնակիցներին ջերմորեն ողջունեց մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության սպորտվարչության պետ Արթուր Գեւորգյանը։ Այնուհետեւ մրցավազքի գլխավոր մրցավարի՝ մարզաձեւի հանրապետական ֆեդերացիայի փոխնախագահ Հովհաննես Հովհաննիսյանի ազդանշանով հեծանվորդները ճանապարհ ընկան։ Շատ գեղեցիկ տեսք ուներ շարասյունը Երեւանի փողոցներում։ Հարկ է նշել, որ հեծանվավազքի հավուր պատշաճի անցկացմանը մեծապես նպաստեցին պետավտոտեսչության աշխատակիցները, որոնց հստակ գործողություններն առանձին հմայք եւ տոնական տեսք տվեցին հիրավի պատմական նշանակություն ունեցող մարզական միջոցառմանը, որը սկիզբն է մեզ սպասող խոշորագույն հեծանվավազքի։

Սկզբում հեծանվորդներն ուղղվեցին դեպի Աբովյան, ապա Հրազդան-Սեւան-Գավառ։ Այսպիսին էր հեծանվավազքի առաջին փուլի երթուղին։ Մինչեւ Սեւան ճանապարհը գնալով բարձրանում էր եւ շոգը դժվարացնում էր մարզիկների ամեն մի կիլոմետր հաղթահարելը։ Շուտով հիմնական խմբից առաջ անցան թբիլիսցի Ռոբերտ Ցխովրեբաձեն եւ երեւանցիներ Վարդան Պարսամյանն ու Մայիս Ատրեսյանը։ Սակայն Հրազդանի մերձակայքում Մայիսը ետ մնաց եւ մյուս երկու առաջատարներն արագորեն առաջ անցան հետապնդող խմբից, որում հայտնվել էին 6 հեծանվորդներ։ Մինչեւ Գավառ նրանցից ոչ մեկին չհաջողվեց միանալ առաջատար երկյակին։ Վերջնագծից 500 մետր առաջ վրացի հեծանվորդն անսպասելիորեն առաջ անցավ եւ դարձավ հաղթող։ Նշենք, որ 18-ամյա Ռոբերտը Թբիլիսիի ֆիզիկական կուլտուրայի ինստիտուտի ուսանող է, կրիտերիում հեծանվավազքի Վրաստանի չեմպիոն։ Նա 101 կմ մրցատարածությունն անցավ 2 ժամ 36 րոպե 15 վրկ-ում։ Վարդան Պարսամյանը նրան զիջեց 35 վրկ։ Երրորդը վերջնագիծը հատեց խմբակային հեծանվավազքի Վրաստանի չեմպիոն Միխայիլ Մուրադովը (2 ժամ 39 րոպե 15 վրկ)։

Գավառի կենտրոնական հրապարակում եւս հանդիսավոր արարողություն տեղի ունեցավ։ Մասնակիցներին ջերմորեն ողջունեց Գեղարքունիքի մարզպետարանի մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի բաժնի գլխավոր մասնագետ Օնիկ Սարգսյանը։ Առաջին երեք տեղերը գրաված հեծանվորդներին հատուկ մրցանակներ հանձնվեցին։ Հանդիսությանը ներկա էր մարզպետ Ռուդիկ Ղուկասյանը։

Սեպտեմբերի 12-ին հեծանվորդները կշարունակեն շարժվել Սեւանա լճի ափով հետեւյալ երթուղով՝ «Արեւիկ» հանգստյան տուն-Մարտունի-Վարդենիս-Ճամբարակ-«Արեւիկ» հանգստյան տուն։

ԱՆՅՈՒՇ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ
Երեւան-Գավառ

«ԱՅԱՔՍ» ՖԻՐՄԱՆ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ Է ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Սեպտեմբերի 25-ից հոկտեմբերի 9-ը

ՖՐԱՆՍԻԱ ԵՎ ԻՍՊԱՆԻԱ

Երեւան-Փարիզ-Երեւան ուղիղ չվերթով

- Տեղավորումը՝ 3 եւ 4 աստղանի հյուրանոցներում
- Էքսկուրսիոն ծրագիր Փարիզում եւ Բարսելոնում

Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ սեպտեմբերի 8-ը

Հոկտեմբերի 13–20-ը

ԵԳԻՊՏՈՍ

- Լուքսոր՝ 2 գիշեր, հարուստ էքսկուրսիոն ծրագիր
- Խուրգադա՝ 5 գիշեր, հանգիստ Կարմիր ծովի ափին
- Տեղավորումը՝ 5 աստղանի շքեղ հյուրանոցներում
- Սնունդը՝ օրը 2 անգամ (նախաճաշ, ընթրիք)

Կոմմնդրեֆ «Միդա» օդերամն Խոսաենդոտոս բազմիմո տաճարի առջեւ, համաշխարհային հռչակ ունեցող երգիչների կատարմամբ, նվիրված ներկայացման պրեմիերայի 125-ամյակին:

Փաստաթղթերն ընդունվում են մինչեւ սեպտեմբերի 15-ը:

ԵՐԵՎԱՆ, ՊՈՒՇԿԻՆԻ Փ. 43 Ա
ՀԵՌ. 532-432, 538-845

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 15-Ը ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ՆՈՐ ՎԵՐՋՆԱԺԱՄԿԵՏ
ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ԿՈՉՈՒՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը կրկին դիմումներ է ընդունում մագիստրոսի աստիճան շնորհող համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունքի երկամյա ծրագրի համար: Լիցենզավորված ոչ պետական բուհերի շրջանավարտները կարող են դիմել պայմանականորեն՝ պայմանները ճշտելու համար խնդրվում է դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ:

Ծրագիրը համեմատական սկզբունքով կուսումնասիրի եվրոպական մայրցամաքային իրավունքի եւ անգլո-ամերիկյան իրավունքի համակարգերի իրավական ավանդույթները եւ կունենա երկու ուղղվածություն: Համեմատական սահմանադրական իրավունքի առարկաները կընդգրկեն սահմանադրականության, իրավական կանոնակարգման, օրենսդրական նախագծման, հասարակության եւ անհատի իրավունքների հիմնահարցերը, ինչպես նաեւ միջազգային համաձայնագրերին եւ պայմանագրերին վերաբերող խնդիրների ուսումնասիրությունը: Միջազգային գործարարության իրավունքի շրջանակներում կուսումնասիրվեն շուկայական տնտեսության, միջազգային հանրային իրավունքի եւ միջազգային գործարքների հիմնական դրույթները, պայմանագրային հարաբերությունները, միջազգային առեւտրային առեւտուրը, միջազգային ֆինանսական իրավունքը եւ վեճերի լուծման մեթոդները: Համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունքի ծրագրի հիմնական նպատակն է հնարավորություն տալ ուսանողներին օժանդակելու իրենց երկրի ա) ժողովրդավարության ճշակման եւ օրենսդրական գործընթացների եւ բ) զարգացող շուկայական տնտեսության իրավական հիմքերի ստեղծմանը:

Դիմորդները պետք է ունենան իրավաբանական բարձրագույն կրթություն եւ անգլերեն լեզվի մասնակի իմացություն: Դիմորդները պետք է ներկայացնեն դիպլոմ եւ ներդիր իրենց պատճեններով, երեք երաշխավորագիր-նամակ, լրացնեն դիմում եւ ֆինանսական հնարավորությունների մասին տեղեկանք:

Փաստաթղթերի ընդունման կանխավճարը կազմում է ԱՄՆ 10 դոլարին համարժեք դրամ, որը պետք է մուծել փաստաթղթերը հանձնելիս: 1997 թ. սեպտեմբերի 15-ը փաստաթղթերի ընդունման վերջնաժամկետն է:

Բոլոր դիմորդները 1997 թ. սեպտեմբերի 17-ին կհանձնեն անգլերեն լեզվի իմացությունը գնահատող քննություն (բացառությամբ այն դիմորդների, ովքեր վերջերս TOEFL քննությունից ստացել են 550 եւ ավելի միավոր): Առաջին փուլով անցած այն դիմորդները, որոնք չեն բավարարի անգլերեն լեզվի իմացության պահանջված մակարդակը, կմասնակցեն 1997 թ. հոկտեմբերից մինչեւ 1998 թ. ամռան վերջը ՀԱՀ-ում անցկացվող անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրին: Անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրի ուսման վարձը կազմում է ԱՄՆ 300 դոլարին համարժեք դրամ: Նախնական ծրագիր ընդունվելը 1997 թ. սեպտեմբերին, դիմորդների հետ հարցազրույցներ կանցկացվեն:

Հիմնական ծրագրում վերջնական ընդունելությունը կկատարվի դիպլոմի ներդիրի միջին գնահատականի եւ նախապատրաստական փուլում ցուցաբերած առաջադիմության հիման վրա: Հիմնական ծրագիր ընդունված բոլոր ուսանողները պետք է ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության հետ ստորագրեն ավարտելուց հետո 3 տարի Հայաստանում մնալու եւ աշխատելու մասին պայմանագիր:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք դիմել ՀԱՀ-ի Ընդունելության գրասենյակ: Հասցեն՝ Մարշալ Բաղրամյան 40, առաջին հարկ, 19 սենյակ, հեռախոս՝ 27-16-29:

ՀԱՀ-ը ռասայական, կրոնական, սեռային կամ ազգային խտրականություն չի ճանաչում

ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ
ՀՐ. ՂԱՓԼԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

30-րդ աենանային թատերաշրջանի բացումը

ՆՈՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Սեպտեմբեր

13-ին եւ 28-ին

Վիլյամ Շեքսպիր

«Ռոմեո եւ Ջուլիետ»

(ողբերգություն 2 գործողությամբ)

14-ին եւ 20-ին

Նորայր Ադալյան

«Կինը եւ տղամարդը»

(միթոս 2 գործողությամբ)

Ներկայացումների սկիզբը ժ. 17-ին:

Տոմսերը վաճառվում են:

Թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար
ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ ԱՐՄԵՆ ԽԱՆԴԻԿՅԱՆ

ADANA
COMMERCIAL BANK

★ Ընդամենը 1% -ով կատարում ենք փոխանցումներ Մոսկվայից և Սանկտ-Պետերբուրգից 1 օրվա ընթացքում, իսկ աշխարհի այլ երկրներից՝ 3 օրվա ընթացքում անհատ և իրավաբանական անձանց համար:

★ Ամենաշահավետ պայմաններով տարածում ենք Master Card/ Euro Card և սպասարկում ենք Master Card/ Euro Card, Visa, Diners Club, JCB:

★ Ընդունում ենք ավանդներ հետեւյալ տոկոսադրույքներով՝

ԺԱՄԿԵՏ / ՏԱՐԱԴՐԱՄ	1 ԱՄԻՍ	2 ԱՄԻՍ	3 ԱՄԻՍ	6 ԱՄԻՍ	9 ԱՄԻՍ	12 ԱՄԻՍ
USD DEM FRF	2.5%	5.0%	9.0%	18.0%	27.0%	36.0%
AMD RUR	3.0%	6.0%	10.0%	20.0%	30.0%	40.0%

Նվազագույն գումարը չի սահմանափակվում:

★ Կատարում ենք բանկային ցանկացած գործառնություն:

Դիմեցեք ԱԴԱՆԱ ԲԱՆԿ
Երևան, Նալբանդյան 5, հեռ. 58-38-64, 58-59-80

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ ննջասենյակ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:

Զանգահարել՝ 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

Կփնտրեմ

երեխա, 10 ամսականից բարձր հասակի:

Զանգահարել 248856, 553701:

Գնում եմ

2.000 հատ 20-30 կգ տարողությամբ խաղող տեղափոխելու փայտե կամ պլաստմասե արկղեր:

Հեռ. 48-83-16, (8+246) 2-26-16, (8+21) 40-13-42

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական երկհարկանի շենքի 2-րդ հարկը՝ բաղկացած երեք սենյակից: Երկու կողմից սեփական հողատարածք 300 քառ. մետր ընդհանուր մակերեսով: Երկու ավտոտնակ, մուտքը առանձին: Հասցեն Զրաշար 68 (ԳԱ հետեւի մասում):

Հեռախոս 52-54-39:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԴՊՐՈՑ

Հ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Հայաստանի Հանրապետության կառավարման դպրոցը հայտարարում է 1997-1998 ուսումնական տարվա **հեռակա ուսուցման** ընդունելություն «Պետական կառավարում եւ տեղական ինքնակառավարում» մասնագիտությամբ:

Դպրոցն ավարտողները ստանում են Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հաստատած նմուշի դիպլոմ:

Ուսման տեւողությունը երկու տարի վեց ամիս է: Ուսուցումը վճարովի է (տարեկան հինգ հարյուր դոլարին համարժեք դրամ՝ կանխիկ կամ փոխանցումով):

Մրցույթին կարող են մասնակցել պետական բուհերն ավարտած եւ գործադիր իշխանության համակարգի մարմիններում աշխատող քաղաքացիները, ինչպես նաեւ պետական միջնակարգ մասնագիտական հաստատություններն ավարտած եւ գործադիր իշխանության համակարգի մարմիններում առնվազն երկու տարվա ստաժ ունեցող աշխատողները:

Ընդունելության քննություններն են.

- **հարցազրույց,**
- **թեստ պետական եւ վարչական իրավունքից, տնտեսագիտության տեսությունից եւ հումանիտար գիտություններից (գրավոր),**
- **վարչական բնույթի տեքստի խմբագրում (գրավոր),**
- **օտար լեզու՝ անգլերեն, ֆրանսերեն կամ գերմաներեն:**

Մրցույթին մասնակցելու համար պետք է անձամբ ներկայացնել.

- **դիմում,**
- **բարձրագույն կամ միջնակարգ մասնագիտական կրթության դիպլոմի կրկնօրինակը,**
- **քաղվածք աշխատանքային գրքույկից,**
- **վեց լուսանկար (3x4 չափսի),**
- **բժշկական տեղեկանք,**
- **անձնագիր:**

Ընդունելության մրցույթների կազմակերպման համար դիմորդը վճարում է 6000 դրամ, որն անկախ քննությունների արդյունքներից չի վերադարձվում:

Փաստաթղթերն ընդունվում են օգոստոսի 1-ից սեպտեմբերի 30-ը:

Ընդունելության քննությունները տեղի կունենան հոկտեմբերի 1-15-ը:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել դպրոցի ընդունող հանձնաժողովին:

Հասցեն՝ 375028, Երեւան, Կիեւյան 8 Հեռախոս՝ 22-89-42, 22-89-75

ԸՆԴՈՒՆՈՂ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

1 սենյականոց բնակարան «Զվարթնոց» կինոթատրոնի հարեւանությամբ:

Հեռ.՝ 234646, 577052

Շտապ գնում եմ

2 սենյականոց բնակարան քաղաքի ծայրամասերում:

Զանգահարել 224268, 230402

ՔԱՇԻ ՆՎԱԶԵՑՈՒՄ

Առանց դիետաների եւ ֆիզիկական վարժությունների: Միջազգային մակարդակի լավագույն մասնագետները կօգնեն ձեզ

30 օրում՝ 5-15 կգ:

20 մլն գոհ հաճախորդներն արդեն մեզ հետ են:

Իսկ դո՞ւք:

Հեռ. 26-76-56, ժամը 20-ից 23-ը:

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով՝ 589167, 581351

«Հայրենիքի» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. [illegible] 662. Տպաքանակը 3000. Ստորագրված է տպագրության 11.09.1997. Գինը 100 դրամ